

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**STATISTIČKA ANALIZA UTJECAJA
TERORIZMA NA TURIZAM U HRVATSKOJ I
MEDITERANU**

Mentor:

prof. dr. sc. Ante Rozga

Student:

Marko Gulin

Split, rujan, 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
1.1. Definiranje problema	3
1.2. Ciljevi rada	4
1.3. Metode rada.....	4
1.4. Struktura rada	4
2. SIGURNOST	6
2.1. Pojam i definicija sigurnosti	6
2.2. Vrste sigurnosti	8
2.3. Ugrožavanje sigurnosti	11
2.4. Nacionalna sigurnost i turizam	14
3. TERORIZAM	17
3.1 Karakteristike i elementi terorizma	17
3.2 Utjecaj terorizma na sigurnost	19
3.3. Specifičnosti terorizma u RH.....	20
4. STATISTIČKA ANALIZA UTJECAJA TERORIZMA NA TURIZAM U HRVATSKOJ I MEDITERANU.....	22
4.1. Statistika	22
4.2. Faze statističke analize i pokazatelji vremenskog niza	23
4.3. Statistička analiza utjecaja terorizma na turizam u Hrvatskoj i Mediteranu	24
5. ZAKLJUČAK	40
POPIS LITERATURE.....	42
POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA	43
SAŽETAK	44
SUMMARY	44

1. UVOD

1.1. Definiranje problema

U današnje vrijeme sigurnost je postala pravi globalni izazov. Budući da je za uspješan i učinkovit turizam najvažnija sigurnost važno je posvetiti joj veliku pozornost. U državama u kojima se dogodio teroristički napad donesene su određene sigurnosne mjere koje su se negativno odrazile na dolazak stranih turista a onda i na dobit koju su oni mogli donijeti. Svi koji želi računati na turizam kao gospodarsku djelatnost trebaju omogućiti uvjete koji će jamčiti sigurnost turistima te je potrebno preventivno primjenjivanje sigurnosnih mjera. Osim prirodnih ljepota turističke destinacije, gostoprimstva i srdačnosti domaćina, turiste privlači sigurnost odabrane države. Sve to utječe na odluku o ponovnom dolasku a isto tako i na pozitivnu preporuku drugima. Stoga je uloga sigurnosnih djelatnosti u turizmu jamčenje neometanog ispunjavanja turističkih potreba.

Sigurnost je jedan od najbitnijih elemenata u životu ljudi a jamči odvijanje normalnog načina života čovjeka. Apsolutna sigurnost ne postoji nigdje na svijetu stoga je važno njeno postizanje i održavanje što je moguće duže.

Kada govorimo o terorizmu mislimo na upotrebu protuzakonitog nasilja u svrhu stvaranja osjećaja straha kod drugih. Krajnji cilj terorizma jest postizanje određenih ciljeva uglavnom političke naravi ali može biti motiviran i vjerskim, ideološkim i sl. razlozima. Bitno je provoditi sustave nacionalne sigurnosti kojima je zadaća pravovremeno uočavanje i prepoznavanje opasnosti od potencijalnog terorističkog napada.

U ovom radu analizirat će se podaci vezani za terorizam u svijetu, te će provesti analiza financijskih izvještaja u zračnim lukama u Republici Hrvatskoj i Turskoj. Također, analizirat će se i kretanje broja putnika u navedenim zračnim lukama.

1.2. Ciljevi rada

Ciljevi ovog završnog rada su:

- Teoretski prikazati što je to sigurnost i što ona znači za državu
- Navesti glavne karakteristike i elemente terorizma
- Provesti analizu utjecaja terorizma na turizam u Hrvatskoj i Mediteranu

1.3. Metode rada

U ovom radu korištene su sljedeće metode rada:

- Metoda prikupljanja podataka – korištenje Internet pretraživanje za potrebe prikupljanja podataka
- Induktivna metoda – analiziranjem pojedinačnih podataka dolazi se do općih zaključaka
- Metoda deskripcije – jednostavan način opisivanja pojava i činjenica
- Metoda analize – raščlanjivanje složenijih pojmova na jednostavnije dijelove

1.4. Struktura rada

Rad je podijeljen na pet cjelina, uključujući uvod i zaključak.

U uvodnom dijelu završnog rada objašnjava se problem rada, ističu se ciljevi rada te se navode osnovne metode korištene za pisanje ovog rada.

Drugi dio rada odnosi se na sigurnost gdje se pojašnjava i definira što je to sigurnost i što ona znači da čovjeka, državu, regiju i cijeli svijet. Također, opisuje se i značaj sigurnosti za turizam.

Treće poglavlje rada opisuje glavne karakteristike i elemente terorizma, te se ističu specifičnosti terorizma u Republici Hrvatskoj.

Četvrto poglavlje završnog rada donosi analizu utjecaja terorizma na turizam u Hrvatskoj i Mediteranu, te se opisuju glavni pojmovi vezani za statistiku.

Posljednji dio rada je zaključak, gdje se prikazuju i objašnjavaju rezultati dobiveni provedenom analizom u radu.

2. SIGURNOST

2.1. Pojam i definicija sigurnosti

Sigurnost predstavlja jedan od najvažnijih elemenata u čovjekovu životu i društvenoj zajednici, svim državama i čitavom svijetu. Ono što je bitno napomenuti jest da se ugroženost sigurnosti povećava iz dana uz dan. Razlog zašto sigurnost ima značajan utjecaj na život svakog čovjeka i cijeloga svijeta očituje se kroz dvije bitne činjenice, a to su svakodnevne prijetnje i opasnosti čovjeku i cijelom svijetu te odvijanje normalnog načina života svakog čovjeka.

Riječ sigurnost dolazi od latinske riječi *securitas* što znači upravo sigurnost, zaštićenost, pouzdanost i sl. Postoji niz različitih poimanja sigurnosti od različitih autora koji se bave tematikom sigurnosti. U nastavku rada navest će se neke od njih. Tako postoje sljedeći načini poimanja sigurnosti:

- Sigurnost jest stanje u kojem je osiguran uravnotežen fizički, duhovni, duševni i materijalni opstanak pojedinca i društvene zajednice u odnosu prema drugim pojedincima, društvenoj zajednici i prirodi.¹
- Sigurnost predstavlja fizički opstanak jedne države i njezina stanovništva, zajedno s osnovnim atributima neovisnosti i stalnim materijalnim prosperitetom države.²
- Sigurnost je izvjesnost ili pouzdanje u buduće dobro.³

Prema navedenim poimanjima sigurnosti može se zaključiti da se sigurnost odnosi na uravnoteženost fizičkih i materijalnih potreba u životu svakog čovjeka i društva. Ta uravnoteženost jest izvjesno stanje koje se štiti različitim načinima i tehnikama jednog čovjeka u odnosu na drugog čovjeka.

Bitno je napomenuti da apsolutna sigurnost nije prisutna nigdje na svijetu, no vrlo je važno da se ona nastoji postići i održavati što je moguće duže. Postoje različite definicije sigurnosti, koje se razlikuju s obzirom na razdoblje kada su i formirane. Tako tradicionalne definicije sigurnosti smatraju da se sigurnost odnosi na vojnu snagu države i stanovnika koji se u njoj nalaze.

¹ Grizold, A. (1998.): Međunarodna sigurnost, Zagreb, str. 27.

² Vukadinović, R. (1998.): Međunarodni politički odnosi, Zagreb, str. 160.

³ Čunec, O. i ostali (2001.): Hrvatska u 21. stoljeću, Zagreb, str. 7.

Također, prema tradicionalnim definicijama sigurnost se temelji na sljedećim pretpostavkama:

- Za sigurnost se brine država
- Politika je usmjerena na održavanje trenutnog, postojećeg stanja
- Vojna obrana smatrala se primarnim interesom svake države

Za razliku od tradicionalnih metoda, suvremene metode baziraju se, osim na državu, na čovjeka kao pojedinca i na društvenu zajednicu, što upućuje na činjenicu da se na sigurnost gleda kao na sve važnije i nimalo jednostavno pitanje. Tako se na sigurnost počelo gledati na više različitih načina. Prema nekim suvremenim definicijama, sigurnost predstavlja određeni cilj neke države koji se postiže putem vojnih i diplomatskih metoda. Kao glavna svrha sigurnosti smatra se osiguranje opstanka i normalnog života čovjeka i društva, no definicije i pogled na sigurnost se kontinuirano širi i potrebno je uzeti u obzir i sljedeće bitne elemente koje obuhvaća definicija sigurnosti. To su:

- Sigurnost pojedinca i skupine
- Sigurnost međunarodnog sustava
- Širenje sigurnosti prema političkim, gospodarskim i socijalnim elementima države
- Odgovornost za sigurnost odnosi se na politiku države.

Osim navedenog, prema suvremenim pogledima na sigurnost, ona može imati i svoju objektivnu i subjektivnu stranu. Subjektivna strana sigurnosti odnosi se na strah, dok se objektivna sigurnost gleda kao odsutnost prijetnji prilikom stjecanja određenih vrijednosti.

Također, sigurnost podrazumijeva:⁴

- Postojanje određenog nekoga stupnja stvarne i potencijalne ugroženosti koja se sastoji od stalnog, unaprijed danoga, „programiranoga“ dijela i slučajnoga, promjenljivoga dijela izazvana određenim okolnostima;
- Odgovarajuću otpornost (imunitet) prema ugroženostima i opasnostima, koja se sastoji od dva dijela: urođenoga i stečenoga (zaštitna funkcija, prevencija);
- Potrebnu sposobnost i mogućnost svladavanja iskazanih ugrožavanja i opasnosti, koja se također sastoji od uređenoga i stečenoga dijela (obrambena funkcija).

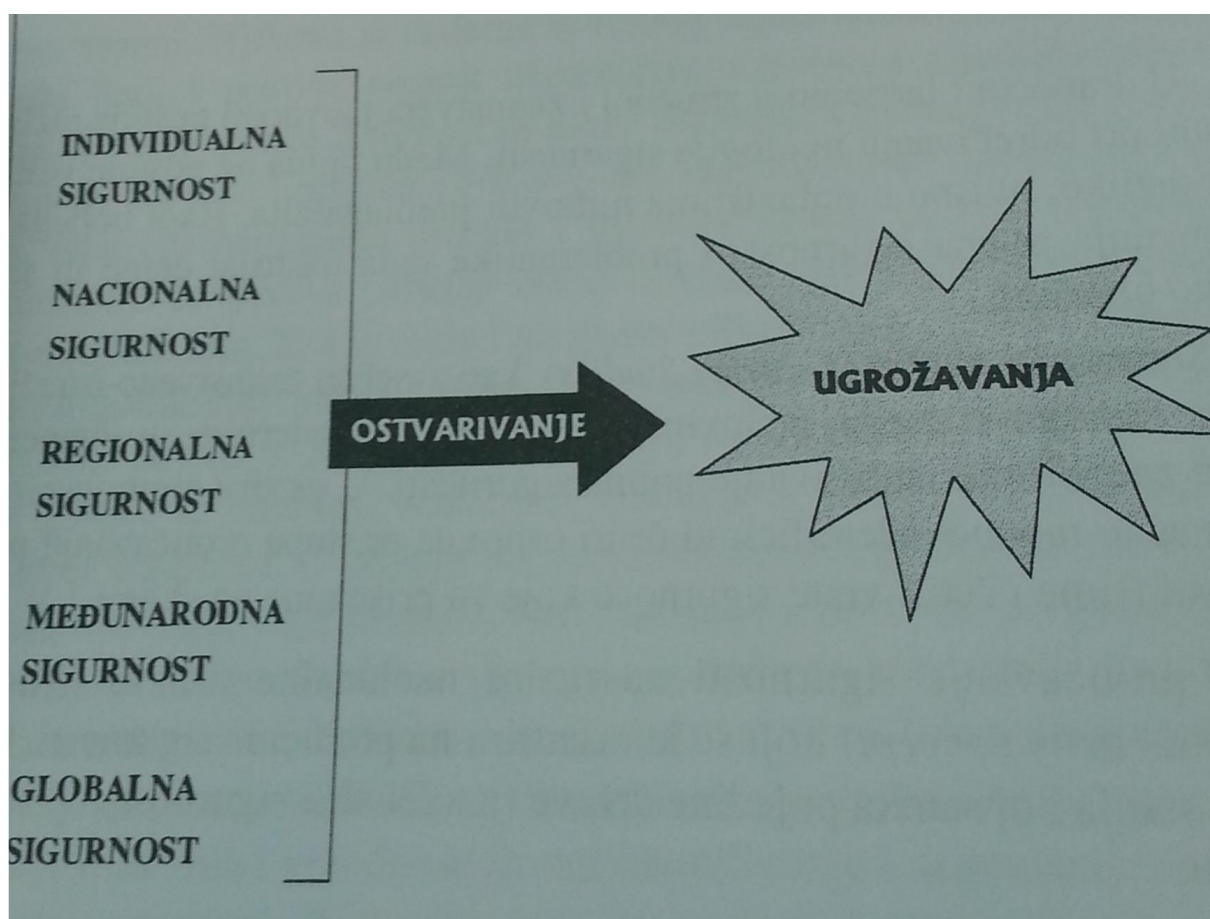
⁴ Vukasović, B.(2009.): Nacionalna sigurnost i terorizam, Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Oružane snage republike Hrvatske, Hrvatsko vojno učilište Petar Zrinski, Zagreb, str. 25.

2.2. Vrste sigurnosti

Postoje različite podjele i vrste sigurnosti koje su donijeli autori ove tematike, a koje se međusobno bitno razlikuju. Osnovna podjela vrsta sigurnosti jest:

- Individualna sigurnost – odnosi se na sigurnost pojedinca, odnosno svakog čovjeka zasebno
- Nacionalna sigurnost – odnosi se na sigurnost jedna države
- Regionalna sigurnost – sigurnost pojedinih svjetskih regija
- Međunarodna sigurnost – međunarodne institucije i zajednička primjena vojne sile
- Globalna sigurnost – odnosi se na sigurnost svijeta, odnosno cjelokupnog planeta.

Navedena podjela sigurnosti prikazana je Slikom 1. Vrste sigurnosti

Slika 1. Vrste sigurnosti

Izvor: Vukasović, B.: op.cit., str. 26.

Osim navedene podjele vrsta sigurnosti, u nastavku rada navest će se nešto opširnija podjela sigurnosti koja se dijeli na više načina. Sigurnost se može podijeliti na sljedeće načine:

1. Prema obuhvatu (egzistencijalnome i/ili prostornome) ona je:

- a) globalna
- b) lokalna

2. Prema sadržaju je:

- a) opća
- b) posebna

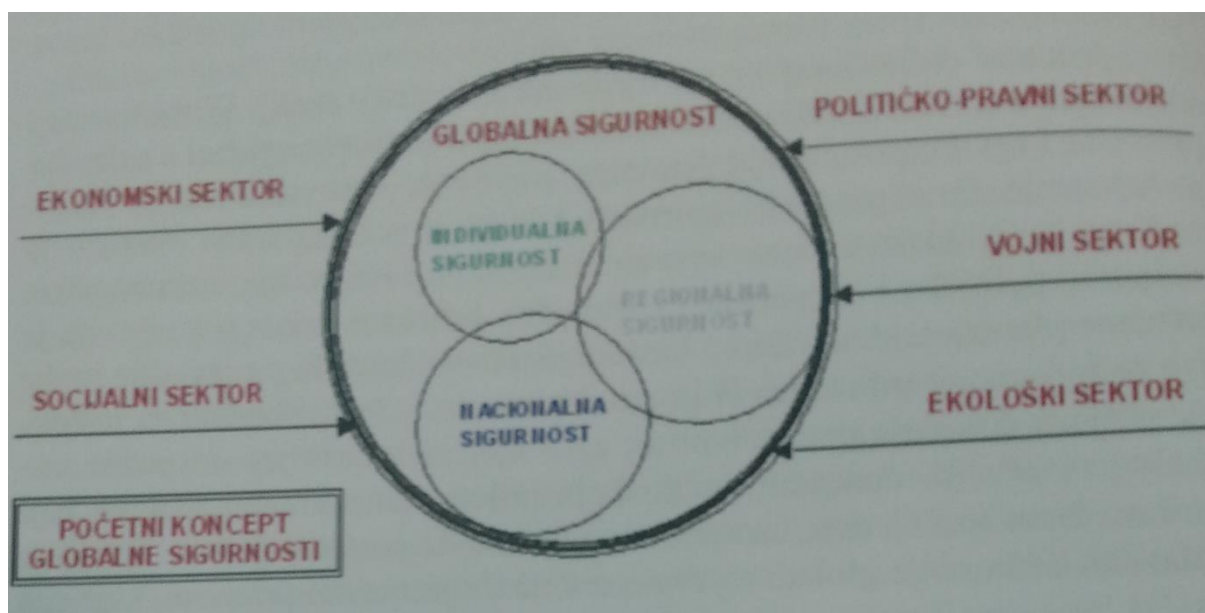
3. Prema subjektu:

- a) individualna
- b) kolektivna, odnosno
 - a) nacionalna
 - b) međunarodna

AD 1.) Ova podjela sigurnosti odnosi se na podjelu prema prostoru u kojem dolazi do lokalnih i globalnih prijetnji i ugroženosti. Pod ovim načinom podjele sigurnosti podrazumijevaju se najmanje dva prostora, odnosno lokaliteta od kojih jedan pripada drugome. Lokalna sigurnost može se definirati kao sigurnost određenog lokaliteta, a predstavlja međuvezu između nacionalnih i globalnih sigurnosti. Za razliku od lokalne sigurnosti, globalna sigurnost odnosi se na širenje sadržaja sigurnosti te tako obuhvaća i sigurnost izvan vojnih i političkih tema.

Osim navedenog, globalna sigurnost uključuje i sigurnost ljudskih prava i razvoja društvene zajednice. Ona podrazumijeva ugroženost globalnog bića, što znači da se radi o ugroženosti globalnog prostora i svakog njegovog dijela. Globalna sigurnost se definira kao sigurnost determinirana globalnim interesom i globalnim prijetnjama, koja obuhvaća individualnu, nacionalnu i regionalnu sigurnost, a između njih postoji idealpolitička i/ili realpolitička veza kroz sektore (političko-pravni, vojni, ekonomski, socijalni i ekološki) čija je bit međusobno korigiranje, kontroliranje i modeliranje u cilju postizanja mira i sigurnosti planeta i ljudi.⁵ Navedeni opis sigurnosti prikazan je Slikom 2. Struktura globalne sigurnosti.

⁵ Turek, F.(1999.): Globalizacija i globalna sigurnost, Interland, Varaždin, str. 94.

Slika 2. Struktura globalne sigurnosti

Izvor: Turek, F.: op. cit., str. 92.

AD 2.) Prema ovom načinu sigurnost se dijeli na opću i posebnu sigurnost, gdje se opća sigurnost odnosi na sigurnost u cjelini, dok je posebna sigurnost bazirana na sigurnost određenog prostora, djelatnosti ili nekih drugih društvenih vrijednosti. Dakle, može se reći da je opća sigurnost svih i svega, odnosno sigurnost koja obuhvaća sve vrijednosti u isto vrijeme. Posebna sigurnost najčešće se očituje kao politička, ekonomska, socijalna i pravna sigurnost, te ujedno predstavlja i opću sigurnost nekog određenog područja društvenog života.

AD 3.) Individualna sigurnost jest ona sigurnost koja se ostvaruje pojedinačno i samostalno, odnosno koju postiže sam čovjek, pravni subjekt ili država. U situacijama kada se pojedinac ili pojedini pravni subjekti i države nisu u stanju samostalno obraniti od postojećih ugroženosti i opasnosti, u tom slučaju potrebno je zajedničko djelovanje navedenih faktora, odnosno potrebna je kolektivna sigurnost. Kolektivna sigurnost podrazumijeva stvaranje i održavanje međunarodne organizacije sposobne organizirati suradnju među državama usmjerenu na održavanje mira, odnosno sposobne ostvariti zajedničku sigurnost u slučaju nastupa bilo kakvih ugrožavanja.⁶

Kada je riječ o nacionalnoj sigurnosti, ona se prvenstveno odnosi na nacionalno bogatstvo i vrijednosti. Nacionalna sigurnost podrazumijeva očuvanje blagostanja i preživljavanja jedne

⁶ Vukasović, B.: op. cit., str. 35.

države, a kao osnovni element narušavanja tog blagostanja vidi se u prijetnjama i uporabi vojne sile. Može se reći da nacionalna sigurnost obuhvaća internu u eksternu sigurnost jedne države, što znači da nastoji rješavati unutarnje i vanjske ugroženosti i prijetnje koje se mogu dogoditi jednoj državi.

Prema navedenom, nacionalna sigurnost obuhvaća sigurnost cjelokupnog teritorija države, sigurnost života svih ljudi i njihove imovine u državi te sigurnost održavanja nacionalne suverenosti jedne države. Za razliku od nacionalne sigurnosti, međunarodna sigurnost se odnosi na sigurnost više povezanih država, a može se postaviti kao regionalna i kao svjetska sigurnost. Prema ovoj vrsti sigurnosti, svi oni koji su članovi međunarodne sigurnosti, trebaju se osjećati sigurnima te da međunarodni politički sustav radi kvalitetan posao vezan za sigurnost u međunarodnoj zajednici.

2.3. Ugrožavanje sigurnosti

Razlikuju se brojne vrste vrijednosti, kao što je civilizacijska vrijednost, ekonomska vrijednost, nacionalna vrijednost, međunarodna i sl. Vrijednosti predstavljaju svrhu sigurnosti, odnosno može se reći da su vrijednosti predmeti i ciljevi sigurnosti, dok su ugrožavanja procesi i pojave, materije i određene vrste živih bića koja svojim postojanjem utječu na povećanje opasnosti i ugroženosti za čovjeka, društvenu zajednicu, materijalna dobra i sl.

Razlikuju se pet općih značajki ugrožavanja:⁷

- stalno pojavljivanje novih izvora i vrsta ugroženosti
- povećanje moći ugrožavanja; od sredine 20. stoljeća čovjek je u stanju uništiti svoj planet
- globalizacija ugrožavanja, odnosno dovođenje planeta Zemlje i ljudske zajednice u stanje egzistencijalne opasnosti
- rat nije više jedini izvor globalnog ugrožavanja
- mijenjanje redoslijeda (vrsta i izvora) na ljestvici ugrožavanja.

⁷ Javorović, B.(1997.): Terorizam, Policija i sigurnost, br. 1 – 2, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, str. 10.

Kao najznačajniji izvori ugroženosti navode se:

1. rat
2. terorizam
3. međunarodni organizirani kriminal
4. ilegalne migracije
5. ekološke prijetnje

AD 1.) Nacionalna sigurnost podrazumijeva odsutnost straha od mogućeg napada neke druge države ili više njih, te predstavlja osnovni interes svake države. Ako se promotri navedena definicija nacionalne sigurnosti, može se zaključiti da je rat onaj koji narušava sve ono što nacionalna sigurnost treba pružiti. Dakle, rat predstavlja pojavu koja izaziva strah kod svih onih koji se nalaze u jednoj državi te strahuju za vlastite živite, vlastita dobra, imovinu i sl. Bitno je napomenuti da danas u svijetu ne postoji nijedna država koja je apsolutno sigurna, a kao razlog se navode različite političke i vojne jedinice koje nastoje ostvariti što je moguće više svojih interesa. Prema tome, može se reći da je glavni cilj tj., glavna briga svake države postići onu razinu sigurnosti koja će biti spremna na odgovor u situacijama prijetnji i opasnosti te koja pruža miran i siguran život svih onih i svega onoga što se nalazi u jednoj državi.

AD 2.) Riječ je o izvoru ugroženosti koji ima značajan utjecaj na sigurnost svake zemlje. Terorizam se najjednostavnije može definirati kao pojava koja ima za cilj srušiti otpor i izazvati strah kod onih političkih tijela, civila i objekata jedna države u korist svojih političkih ciljeva. Bitno je istaknuti da ova pojava nema moralnog opravdanja bez obzira koje ciljeve treba ispuniti. Terorizam je uvijek politički, čak i onda kada pokazuje druge motive kao što su vjerski, ekonomski ili društveni.⁸

AD 3.) Organizirani su kriminal ilegalne (tajne, prikrivene) djelatnosti kojima se bave dobro organizirane i strukturirane kriminalne skupine, čija osnovna djelatnost uključuje činjenje kažnjivih djela sa svrhom uspostave monopola na nekome zemljopisnome području, ostvarenja dobiti ili stalnog financijskog prihoda, uz potrebu nasilja, zastrašivanja ili teroriziranja onih koji se suprotstavljaju njegovu razvoju i njegovoj dominaciji nad legalnim, zakonitim metodama, uz potkupljivanje javnih djelatnika čije je sudjelovanje nužno za daljnji ilegalni opstanak i razvoj kriminalne djelatnosti.⁹ Ova vrsta izvora ugroženosti uključuje kažnjiva djela ako što su

⁸ Harmon, C.Ch.(2002.): Terorizam danas, Golden marketing, Zagreb, str. 19.

⁹ Vuaksović, B: op. cit., 78.

planirane krađe, trgovanje bijelim robljem, piratstvo, onečišćenje okoliša, špijunaža, sitne prijevare i sl.

AD 4.) Ilegalne migracije – ljudi se zbog različitih potreba ili interesa kreću iz jedne države u drugu državu. Na takva kretanja ljudi značajno utječe suvremena tehnologija koja pruža niz različitih načina prijevoza i komunikacije. No, potrebno je napomenuti svako kretanje iz jedne države u drugu državu treba biti popraćeno nacionalnim ili međunarodnim zakonima i pravilima koja se odnose na određeno područje. Masovna kretanja stanovništva otvorila su brojna pitanja etničke ravnoteže u odredišnim zemljama, pitanja suvereniteta i državljanstva, raspoložive radne snage, nezaposlenosti, ksenofobije, perspektiva multikulturalnosti, zaštite ljudskih prava, kao i mogućnost da veliki priljev migranata i izbjeglica iz neuspješnih država podrije demokratsko upravljanje i stabilnost država prijema.¹⁰ Kretanja koja se događaju uz propisane zakone imaju niski stupanj rizika opasnosti, dok kretanja koja nisu u skladu sa nacionalnim i međunarodnim zakonima postaju ilegalna i takva kretanja stvaraju velike probleme u državama. Tako će ilegalna kretanja dovesti do problema kao što su međunarodno krijumčarenje oružja, krijumčarenje ljudima, širenje međunarodnog kriminala i sl. Bitno je naglasiti da u najvećem broju slučajeva ilegalne migracije nisu problem samo jedne države, nego više njih, te je potrebno zajedničko djelovanje više država koje se udružuju da bi riješile i držale problem ilegalne migracije pod kontrolom.

AD 5.) Riječ je o izvoru ugroženosti koji se odnosi na čovjekov okoliš, siromaštvo, razne bolesti, pojavu razlike između bogatih i siromašnih i sl., što može značajno utjecati na stabilitet i sigurnost pojedinih zemalja, te se odraziti i na svjetsku sigurnost i stabilnost. Ekološke prijetnje javljaju se zbog različitih problema te je jako teško pojmovno odrediti što bi to bile ekološke prijetnje. One mogu biti uzrok globalnog zatopljenja, emisije štetnih plinova, uništavanje poljoprivrednih površina i sl. Također, ekološka prijetnja može biti uzrokovana i migracijama ljudi što može dovesti do problema nezaposlenosti, manjka stambenih prostora, pitanje zdravstvene zaštite i ostalih problema države.

¹⁰ Kegli, C.V., Vitkof, R.J.(2004.): Svetska politika, trend i transformacija, Centar za studije Jugoistočne Evrope, Fakultet političkih nauka, Diplomatska akademija Ministarstva spoljnih poslova SiCG, Beograd, str. 423.

2.4. Nacionalna sigurnost i turizam

Glavni cilj svih država, odnosno državnih politika jest osigurati opstanak države, što se može postići isključivo prevladavanje sigurnosti u njoj. Tako će državna politika imati zadatak da formira različite mehanizme i sredstva pomoću kojih će utjecati na vanjsku i unutarnju sigurnost države. Iako je sigurnost važna u svakom obliku života, ona ima jako značajan utjecaj kada je u pitanju turizam države. Nakon terorističkog napada na Sjedinjene Američke Države 2001. godine, došlo je striktnih sigurnosnih mjera, što je zajedno s nastalim događajem značajno utjecalo na razvoj turizma SAD-a. To govori i podatak da je broj stranih turista u SAD-u pao na 35%, što je izazvalo najveće gubitke do tada u povijesti turizma SAD-a.

Osim ljepote i različitih turističkih ponuda koje država nudi, značaj element turizma jest i sigurnost u toj državi. Svakog posjetitelja očaravaju prirodne ljepote države, gostoprimstvo, različiti mentalitet ljudi i različit način života, ali posebno sigurnost turističke destinacije, odnosno sigurnost odabranog turističkog područja. Sve one opasnosti i prijetnje poput ugroženosti u prometu, ugroženosti od kriminalnih radnji, opasnosti od požara i sl., čine promotivnu poruku turistima diljem svijeta, što upućuje na činjenicu koliko je zapravo važna državna sigurnost za turizam, ali i za sve ostalo što se nalazi u državi. Tako se nacionalna sigurnost može se definirati kao odsutnost bilo kojeg oblika straha od različitih načina ugrožavanja interesa i potreba čovjeka u državi u kojoj se nalazi. Također, nacionalna sigurnost predstavlja i zaštitu državnih vrijednosti od svih unutarnjih i vanjskih opasnosti i prijetnji.

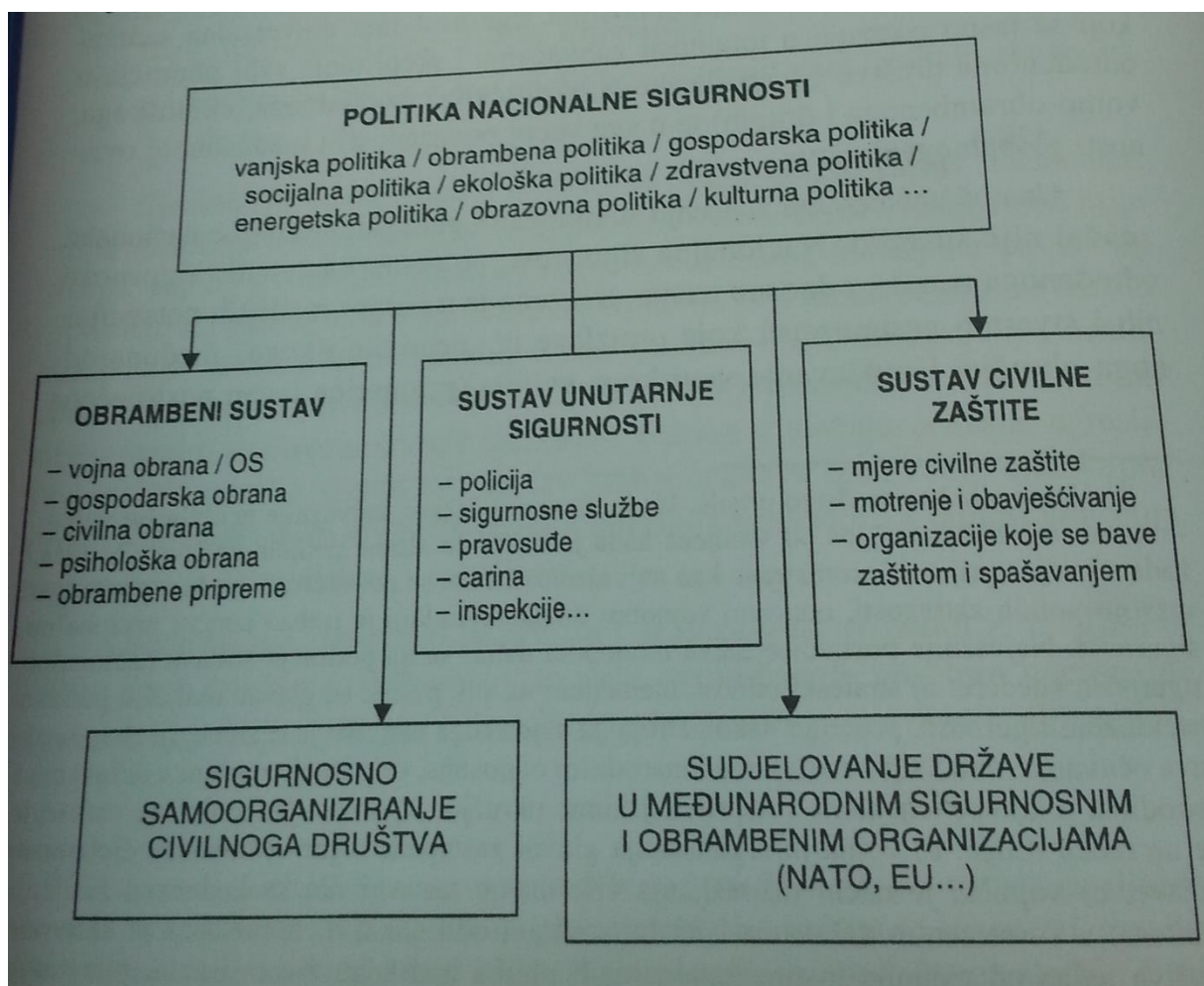
Kao što je navedeno prethodno u radu, apsolutna sigurnost nigdje ne postoji pa tako niti u turizmu. Potrebno je dostići onaj nivo, odnosno onu razinu sigurnosti koja će omogućiti svim turistima kvalitetno zadovoljavanje turističkih želja i potreba kao što je nesmetan odmor, rekreaciju, obilazak i razgledavanje te sve ostale aktivnosti koje obuhvaća turistička ponuda.

Sustav nacionalne sigurnosti sastoji se od nekoliko bitnih elemenata, a to su:

- Obrambeni sustav – obuhvaća vojnu, gospodarsku i civilnu obranu te različite obrambene pripreme
- Sustav unutarnje sigurnosti – riječ je elementu sustava nacionalne sigurnosti koji podrazumijeva sve sigurnosne službe u državi, policiju, pravosuđe i sl.

- Sustav civilne zaštite – odnosi se na različite mjere usmjerene na civilnu zaštitu te na postojeće organizacije kojima je cilj zaštita i spašavanje
- Sigurnosno samoorganiziranje civilnog društva
- Sudjelovanje države u međunarodnim sigurnosnim i obrambenim organizacijama.

Sama politika nacionalne sigurnosti obuhvaća niz čimbenika kao što su: vanjska politika, obrambena politika, gospodarska politika, socijalna politika, zdravstvo, obrazovanje i sl. Navedeni elementi nacionalne sigurnosti prikazani su Slikom 3. Temeljni elementi sustava nacionalne sigurnosti suvremen države.

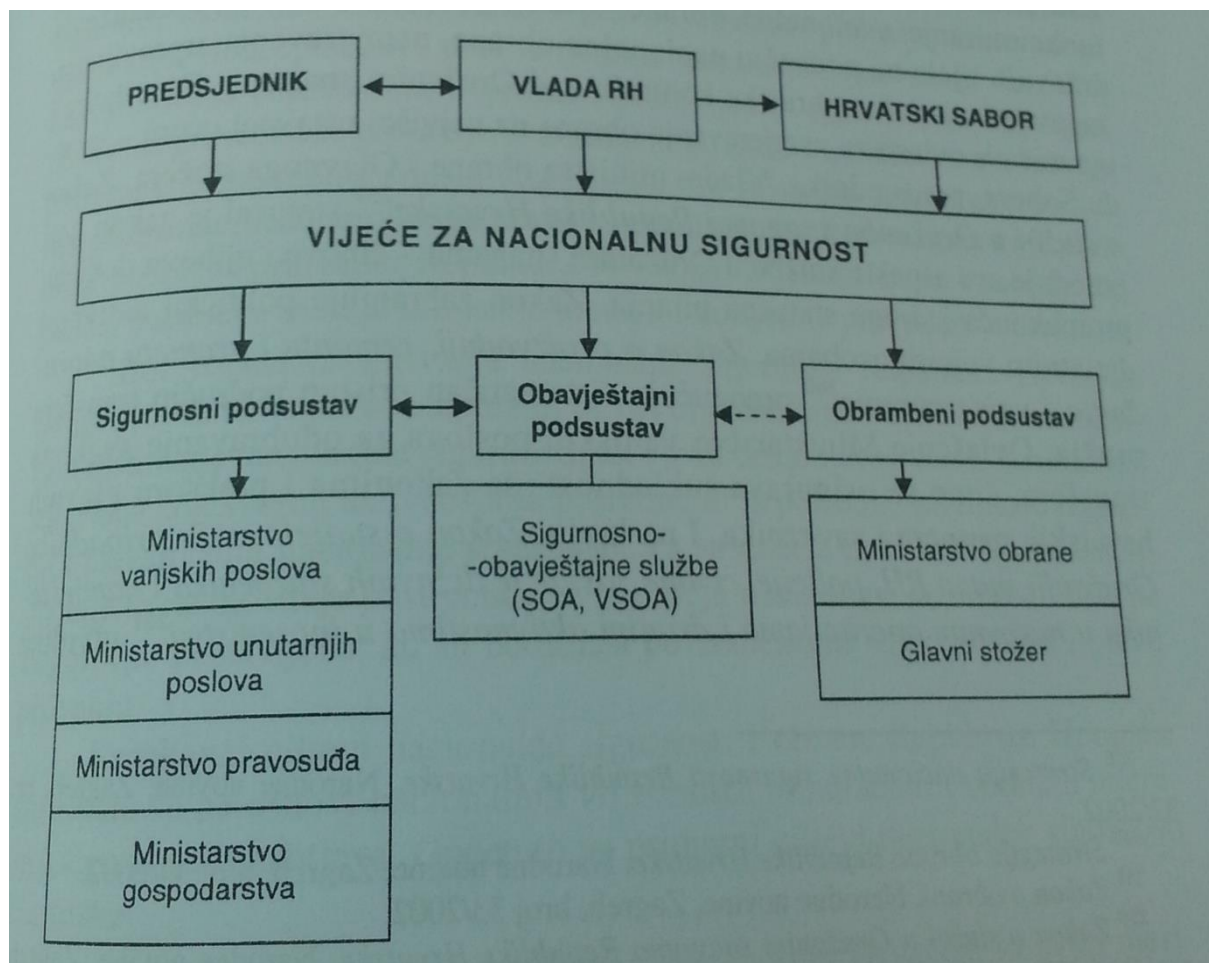

Slika 3. Temeljni elementi sustava nacionalne sigurnosti suvremen države

Izvor: Vukasović, B.: op. cit., str. 114.

Sigurnosni sustav Republike Hrvatske postoji od stjecanja vlastite državnosti i samostalnosti 1991. godine. Proces sustava nacionalne sigurnosti bio je obilježen Veliko-srpskom agresijom i Domovinskim ratom te je bilo potrebno cjelokupni sustav nacionalne sigurnosti graditi ispočetka. Na samom čelu nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske nalaze se Predsjednik, Vlada i hrvatski sabor, nakon kojih se nalazi Vijeće za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske. Zatim, sigurnosti sustav podijeljen je na tri različita sustava, i to. Sigurnosni sustav, Obavještajni sustav te Obrambeni sustav, unutar kojih se nalazi po nekoliko podsustava.

Sustav nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske prikazan je Slikom 4. Upravljanje sustavom nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske.

Slika 4. Upravljanje sustavom nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske

Izvor: Vukasović, B.: op. cit., str. 173.

3. TERORIZAM

3.1 Karakteristike i elementi terorizma

Terorizam jest namjerna i planirana uporaba protuzakonitog nasilja i prijetnji kako bi se stvorio osjećaj straha kod drugih, a za cilj ima postizanje određenih ciljeva koji su isključivo političke naravi, iako se navode i drugi razlozi poput vjere, ideologije i sl.

Glavne odrednice koje određuju pojam terorizma su:¹¹

1. Nasilje, primjena sile
2. Politika
3. Strah, teror
4. Prijetnja
5. Psihološki učinci i očekivane reakcije
6. Nejasna povezanost ciljeva i žrtava
7. Namjerna, planirana, sustavna, organizirana akcija
8. Način borbe
9. Strategija, taktika

Pod karakteristikama i elementima terorizma mislimo na politički motiviranu namjeru da se terorom postignu određene političke posljedice u društvu iako postoji i malen broj terorističkih postupaka koji nisu vezani uz političke motive, ali zbog posljedica koje ostavljaju izazivaju političke posljedice u društvu.

Jedan od bitnih elemenata terorizma je organiziranost. To znači formiranje organizacije u kojoj se na ideološkim, političkim, filozofskim ili vjerskim pozicijama okupljaju istomišljenici spremni na izvođenje terorističkog čina. Još jedan element terorizma su posljedice terorističkog čina. Pod time podrazumijevamo izvršenje nasilja nad stanovnicima. Tada dolazi do efekta *sekundarnoga djelovanja* (opća opasnost, nesigurnost, nepovjerenje u institucije društva).

¹¹ <http://www.os-popovaca.skole.hr/web/8bd/terorizam/documents/26.html>; pristupljeno [2.9.2016.]

Nasilje je također bitan element terorizma. To je upotreba sile kako bi se postigli određeni rezultati. Mogu se koristiti svi načini i sva sredstva koji mogu prouzročiti određenu posljedicu. Terorističko nasilje nije usmjereno samo prema ljudima, nego i na rušenje objekata simboličkih vrijednosti koji simboliziraju moć, vlast i sl. (npr. Pentagon, Svjetski trgovački centar). Nasilje djeluje na psihičko stanje ljudi, a kao posljedica nasilja javlja se strah. Smatra se da je uplašenu čovjeku lako nametnuti tuđu volju. Na temelju toga teroristi grade svoju strategiju. Kako bi izazvali opću nesigurnost postavljaju bombe na javnim mjestima, a to kod ljudi izaziva osjećaj straha budući da su u stalnoj opasnosti da oni ili njihovi bližnji postanu žrtvama terorističkog napada.

Još jedan bitan element terorizma jest voljni odnos terorista prema terorističkom činu i posljedicama koje on nosi.

Sredstva koja teroristi koriste (oružje, bombe i sl.) su sve modernija, opasnija i lakše dostupna teroristima. Izvršenje terorističkih napada redovito prati bezobzirnost i surovost što se kosi s obaveznim pravilima ponašanja u vođenju oružanih operacija (nepotrebna brutalnost i izlaganje smrtnoj opasnosti velikog broja nedužnih ljudi). Znanstveno – tehnološki razvoj oružja pridonosi sve većoj raznolikosti meta i povećanju njihova broja. Ekonomičnost izvođenja terorističkih napada očituje se u tome da se uz minimalna ulaganja ostvaruju nerazmjerno veliki rezultati. Znači da terorizam mogu primjenjivati čak i pojedinci koji djeluju bez ikakve podrške.

Komunikativnost također igra veliku ulogu u provođenju nasilja zbog postizanja političkih posljedica. Terorističke organizacije u svojim porukama pozivaju, okupljaju i ohrabruju svoje istomišljenike, dok protivnike zastrašuju i razjedinjuju. Teroristički napadi dobivaju veliki publicitet te se tako potiče i utječe na istomišljenike.

Terorizam mogu primjenjivati državni i nedržavni subjekti.

3.2 Utjecaj terorizma na sigurnost

Ubrzana asimetrična globalizacija i tehnološka tranzicija omogućuje velikom broju zemalja, udruga i pojedinaca mogućnost sigurnosne destabilizacije globalnih razmjera. Sve to za posljedicu ima sve manje sukoba (na klasičnim bojištima između vojnih snaga) a sve je više međusobnog sukobljavanja civila ili s različitim vojnim i paravojnim snagama. Svemu tome pogoduje raspadanje autokratskih država u nerazvijenim zemljama te manja uloga razvijenih država u osiguranju socijalne i sigurnosne stabilnosti. Na stanje globalne sigurnosti utječe i tehnološka revolucija, tj. informacijske tehnologije koje stvaraju nove vojno sigurnosne uvjete i izazove. U doba globalizacije sigurnosna politika ne može se svesti samo na jednu razinu, tj. na otklanjanje mogućih opasnosti samo za određene države ili za vitalne interese samo pojedinih država.

Globalizacija je proces koji se odnosi na ekonomski razvoj, ali pri tome širi i velike nejednakosti u bogatstvu, što dovodi do rasta nesigurnosti u svijetu. Znači da globalizacija pridonosi stvaranju brojnih složenih odnosa koji su povećali mogućnost strateških međudnosa država, transnacionalnih kompanija ali i stvaranju kriminala i terorizma. Iza globalizacije se skrivaju rizik i prijetnja nuklearnim terorizmom, te biološkim i kemijskim oružjem. Globalni terorizam je izborio visoko mjesto u nacionalnoj sigurnosti.

Danas je gotovo nezamislivo da neka država zauzme poziciju neutralnosti jer nije izravno ugrožena. Budući da je geopolitika terorizma globalna, danas su svi izravno ili neizravno uključeni u borbu protiv terorizma. Terorizam je proglašen najvećom prijetnjom nacionalnim interesima i nacionalnoj sigurnosti.

Dan koji se uzima kao prekretnica u razvoju cjelokupnih međunarodnih odnosa je 11. rujna 2001. godine, nakon kojeg je počelo novo razdoblje međunarodnih odnosa i suradnje svih civiliziranih država u suprotstavljanju zajedničkoj prijetnji – terorizmu. Ključni razlozi za to su ti što su Sjedinjene Američke Države napadnute u vrijeme borbe za širenje demokracije, prihvatanja tradicionalnih liberalnih vrijednosti, poštivanja univerzalnih ljudskih prava kao dominantnih načela i pravila ponašanja u globalnoj međunarodnoj zajednici. Globalni terorizam tada je postao najveći izazov globalnoj sigurnosti te je dobio posebno mjesto u teorijskom proučavanju znanosti o međunarodnim odnosima i praktičnoj realizaciji pokušaja njegova sprječavanja u međunarodnoj zajednici. Također, globalni terorizam je više i brže nego ikada

prije potaknuo svijest o svjetskome zajedništvu i upozorio je međunarodnu zajednicu na to da bi svaki sljedeći teroristički napad mogao uključivati i oružja za masovno uništenje, misleći na nuklearno, biološko i kemijsko oružje.

3.3. Specifičnosti terorizma u RH

Republika Hrvatska uključena je u borbu protiv međunarodnog terorizma u suradnji s susjednim zemljama, regionalnim organizacijama, Ujedinjenim narodima i članicama UN – a, te s Antiterorističkim odborom. Republika Hrvatska je spremna pridonijeti međunarodnim naporima u borbi protiv terorizma u skladu sa svojim mogućnostima pri tom vodeći računa o svojoj sigurnosti i stabilnosti. Stav Republike Hrvatske u legitimnoj borbi protiv terorizma je taj da treba osigurati poštovanje individualnih i kolektivnih ljudskih prava i sloboda. Također, ne prihvaća odgovornost za međunarodni terorizam i poistovjećivanje terorističkih skupina s bilo kojom nacionalnom, vjerskom ili etničkom zajednicom.

Odbor Hrvatskog sabora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost te odbor za vanjsku politiku 18. listopada 2001.god. prihvatili su zaključke kojima podržavaju aktivnosti Vlade Republike Hrvatske u borbi protiv terorizma.

U Republici Hrvatskoj uspostavljen je Krizni stožer koji ima za zadaću koordiniranje svih djelatnosti u kriznim situacijama, ubrajajući i moguće terorističke napade.

Budući da terorizam ne priznaje i ne poštuje granice na njega je potrebno odgovoriti na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou.

Stav Republike Hrvatske je taj da bi se odgovor na terorizam trebao temeljiti na Povelji UN – a, treba poštivati pravne instrumente o međunarodnom kaznenom pravu i ljudskim pravima, bitna je uloga UN – a u koordinaciji akcija koje se provode protiv terorizma, potrebna je puna i stroga provedba rezolucija Vijeća sigurnosti, treba usmjeravati napore kako bi se riješili sukobi koji pogoduju regrutiranju terorista, treba jačati multilateralnu, regionalnu, bilateralnu suradnju država protiv terorizma, surađivati i pomagati u istrazi protiv terorizma, te treba pojednostavniti postupke koji su vezani za izručivanje odgovornih za terorizam.

Republika Hrvatska je u svrhu sprječavanja mogućih terorističkih napada donijela mjere kojima je povećala sigurnost zračnog prometa, povećana je zaštita objekata (npr. Ministarstvo unutarnjih poslova), veća je zaštita objekata kojima se koriste američki građani, veći nadzor u zračnim lukama i sl.

Nakon što je izvršen teroristički napad na SAD, Ministarstvo obrane je donijelo mjere kojima se na primjeren način rješava opasnost od terorističkog napada.

Konkretno su aktivnosti:¹²

- intenzivna suradnja na području obavještajne službe i podizanju njezina standarda
- intenzivno sastavljanje i ekspeditivni postupci usklađivanja i donošenja pravnih okvira za pitanja kao što su:
 - niz obrambenih i drugih akata
 - potpisivanje sporazuma o razmjeni obavještajnih podataka na bilateralnoj i multilateralnoj osnovi,
 - potpisivanje sporazuma o ne otkrivanju povjerljivih informacija na bilateralnoj i multilateralnoj osnovi;
- davanje na uporabu infrastrukture u svrhu borbe protiv terorizma:
 - morskih luka,
 - zračnih baza,
 - druge infrastrukture.

Geografski položaj Republike Hrvatske je Srednja Europa i Sredozemlje, stoga država potražuje svoja prava koja se odnose na u ekonomske, gospodarske, političke i sigurnosne integracije. Hrvatska prihvaća i podržava vrijednosti i ciljeve na kojima su utemeljeni EU i NATO. Budući da je članica tih zajednica ima mogućnost utjecati na globalna kretanja i dio je međunarodnog sustava sigurnosnih jamstava.

¹² Vukasović, B.: op. cit., str. 295.

4. STATISTIČKA ANALIZA UTJECAJA TERORIZMA NA TURIZAM U HRVATSKOJ I MEDITERANU

4.1. Statistika

Statistika je posebna znanstvena disciplina koja na organiziran način pristupa prikupljanju, selekciji, grupiranju, prezentaciji i analizi informacija ili podataka, te interpretiranju rezultata provedene analize, a sve ti u svrhu realizacije postavljenih ciljeva.¹³

Pod statistikom se podrazumijeva obrada brojčanih podataka putem različitih statističkih metoda i tehnika kojima se postižu zadani ciljevi statistike. Tako se statistika koristi u ekonomskim analizama i raznim drugim područjima koja obuhvaćaju prirodne i društvene znanosti.

Kao znanstvena disciplina, statistika se dijeli na:

- Deskriptivnu statistiku – još se naziva i opisnom statistikom. Riječ o vrsti statistike koja obuhvaća potpune statističke skupove, a čija se masa podataka organizirano prikuplja, odabire, grupira, prezentira te interpretira dobivene rezultate.
- Inferencijalnu statistiku – riječ o vrsti statistike koja dijelom obuhvaća jedinice izabrane iz cjelokupnog statističkog skupa, a na temelju kojih se donose zaključci o ukupnom statističkom skupu.

Statistička analiza podrazumijeva stjecanje uvida u strukturu pojava ili procesa u vremenu i prostoru, te uvid u njihovu međusobnu vezu i odnos. Različita kvantitativna obilježja pojava ili procesa koji se promatraju i analiziraju predstavljaju predmet statističke analize.

Statistički skup sastoji se od jedinica kojima se ispituje (mjeri) jedno svojstvo ili više svojstva varijabli, obilježja koja od jedinice do jedinice očituju statističku promjenjivost.¹⁴ Prema broju

¹³ Rozga, A., Grčić, B.(2007.): Poslovna statistika, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 1.

¹⁴ Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija Sveučilišni preddiplomski studij "Poslovna ekonomija u turizmu i hotelijerstvu" Nositelj kolegija: prof. dr. sc. Suzana Marković Akademska godina: 2012./13. Kolegij: STATISTIKA; dostupno na: <http://fmtu.lumens5plus.com/sites/fmtu.lumens5plus.com/files/110-6fc4ed7097f2f890d17d1454468cf1dc.pdf>; pristupljeno [2.9.2016.]

elemenata statističku skup može biti konačan ili beskonačan, a osnovni skup (populacija) odnosi se na skup iz kojeg se može izvući podskup (uzorak).

Statistički skup moguće je definirati na sljedeće načine.

- Pojmovno – podrazumijeva određivanje pojmova ili svojstava svakog elementa promatranog skupa
- Prostorno – odnosi se na prostor kojem pripadaju elementi statističkog skupa
- Vremenski – utvrđuje se vremensko razdoblje kojim se obuhvaćaju svi elementi statističkog skupa.

Statističko obilježje može biti:

- Kvalitativno – obilježje koje može poprimiti razne oblike, a izražava se opisno
- Kvantitativno – obilježje koje se izražava brojčano

4.2. Faze statističke analize i pokazatelji vremenskog niza

Statističko istraživanje obuhvaća:¹⁵

1. organizirano prikupljanje statističkih podataka
2. sređivanje, odnosno grupiranje statističkih podataka
3. tabelarno i grafičko prikazivanje statističkih podataka, te
4. statističku analizu i interpretaciju rezultata provedene analize.

Statistički podaci, s obzirom na karakter izvora, mogu se podijeliti na:

- Primarne podatke – u slučaju prikupljanja ovih podataka potrebno je definirati statistički skup, izbor obilježja koja se nastoje istražiti, strukturiranje modaliteta promatranog obilježja, pripremljenost pratećih formulara ili upitnika te organiziranje i provođenje faze neposrednog prikupljanja podataka.
- Sekundarne podatke – riječ je o podacima koji se prikupljaju iz već postojeće baze podataka koji se nalaze u državnim ustanovama (Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska gospodarska komora i dr.).

¹⁵ Rozga, A., Grčić, B.: op. cit., str. 13.

Vremenski niz predstavlja skup gdje su kronološki uređeni podaci, dok se dinamika vremenskih nizova promatra preko relativnih i apsolutnih pokazatelja.

Razlikuju se bazni i verižni indeksi. Bazni indeksi su oni indeksi koji prikazuju relativne promjene u tekućem razdoblju u odnosu na izabrano bazno razdoblje. Verižni indeksi (zovu se još i lančani indeksi) pokazuju relativne promjene pojave u tekućem razdoblju u odnosu na prethodno razdoblje.¹⁶

4.3. Statistička analiza utjecaja terorizma na turizam u Hrvatskoj i Mediteranu

Indeks globalnog terorizma – odnosi se na izvješće Nacionalnog konzorcija za studije terorizma i odgovora na terorizam (engl. START – National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism). Posljednje izvješće STARTA objavljeno je 2014. godine te sadrži podatke o terorizmu, učestalosti pojavljivanja terorizma te o počiniteljima terorizma. U nastavku rada prikazat će se rezultati navedenog istraživanja. Istraživanje obuhvaća vremenski period od 2000. godine do 2013. godine.

U posljednjih 14 godina dogodila su se preko 48 000 terorističkih napada gdje je život izgubilo više od 100 000 ljudi, što upućuje na činjenicu da je pojava terorizma mnogo učestalija od 2000. godine. Samo u 2013. godini dogodilo se više od 10 000 terorističkih napada što je uzrokovalo gubitak oko 18 000 života. Najveći postotak (60%) terorističkih napada dogodio se u zemljama.

- Irak
- Afganistan
- Pakistan
- Nigerija
- Sirija

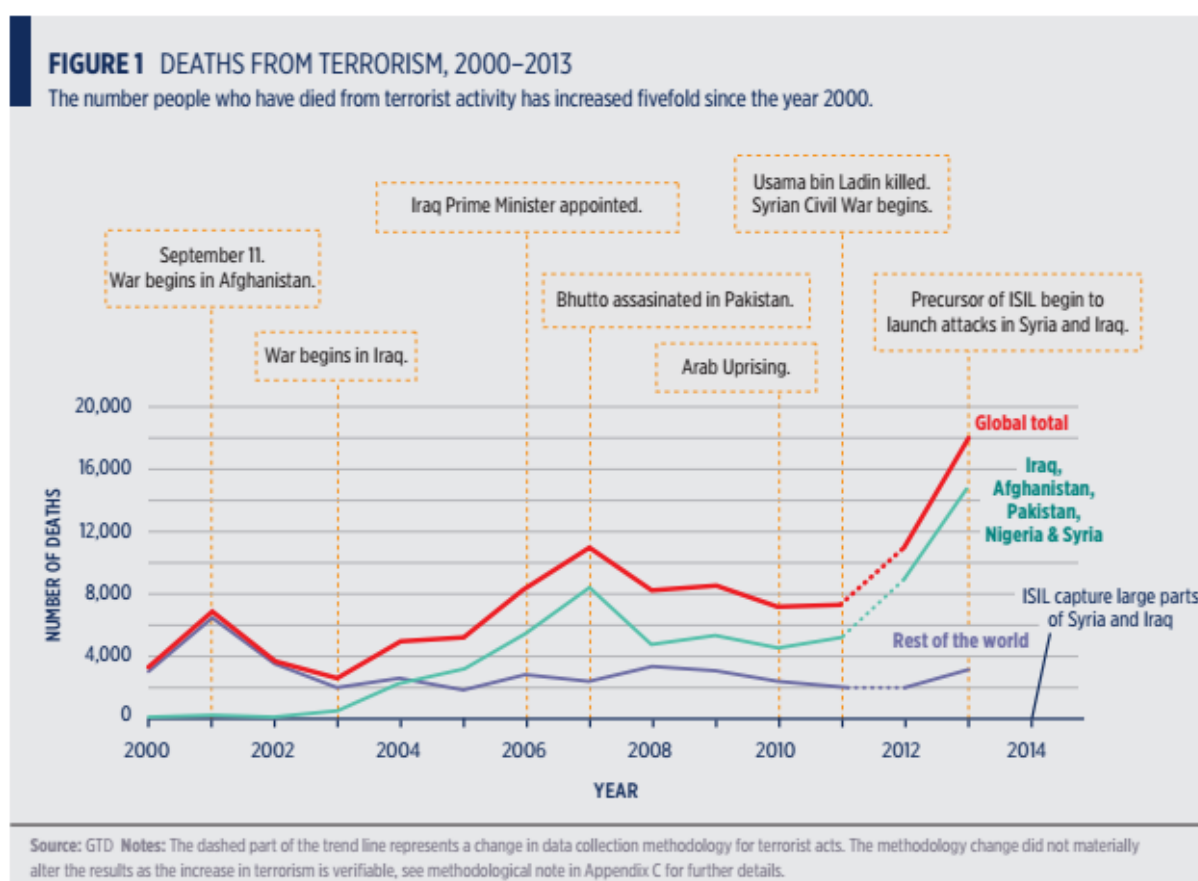
U navedenim zemljama, tijekom 2013. godine, život je izgubilo preko 3 000 ljudi, što je jako veliki porast u odnosu na prethodne godine, čak 54%. U istoj godini, u tim zemljama dogodilo se oko 4 000 terorističkih napada. Bitno je napomenuti da je u 2011. godini više od 90% terorističkih napada bio uspješno izvedeno.

¹⁶ Rozga, A.(2009.): Statistika za ekonomiste, V. Izdanje, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 274.

Najveći porat terorističkih napada započinje nakon napadačkih aktivnosti SAD na Irak, što je prouzročilo mnogobrojne napade i nasilje. Također, broj terorističkih napada povećava se i u zemljama Pakistan i Afganistan, gdje je postotak izgubljenih života oko 20 %. Posljednje tri godine, četvrta zemlja po broju izgubljenih života uzrokovanih terorističkim napadima je Nigerija.

U 2013. godini broj zemalja u kojima je izgubljeno više od 50 života zbog terorističkih napada prelazi 24, što je najveći broj tijekom posljednjih 14 godina. Također, u 2013. godini teroristički napadi se šire što uzrokuje gubitak 60 života u 87 različitih zemalja.

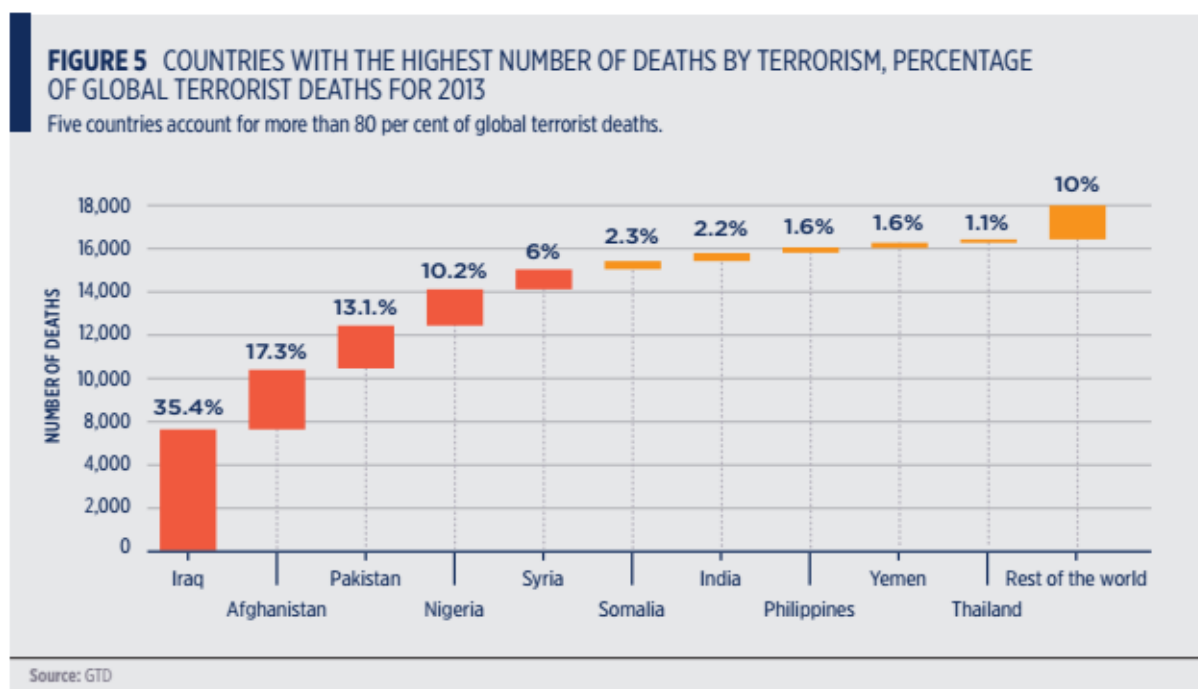
U nastavku rada prikazani su grafikoni koji prikazuju podatke o broju žrtava u terorističkim napadima kao i zemlje s najvećim brojem žrtava terorističkih napada, najveće smanjenje broja žrtava te metama terorističkih napada.

Grafikon 1. Broj poginulih u terorističkim napadima

Izvor: START, 2014.

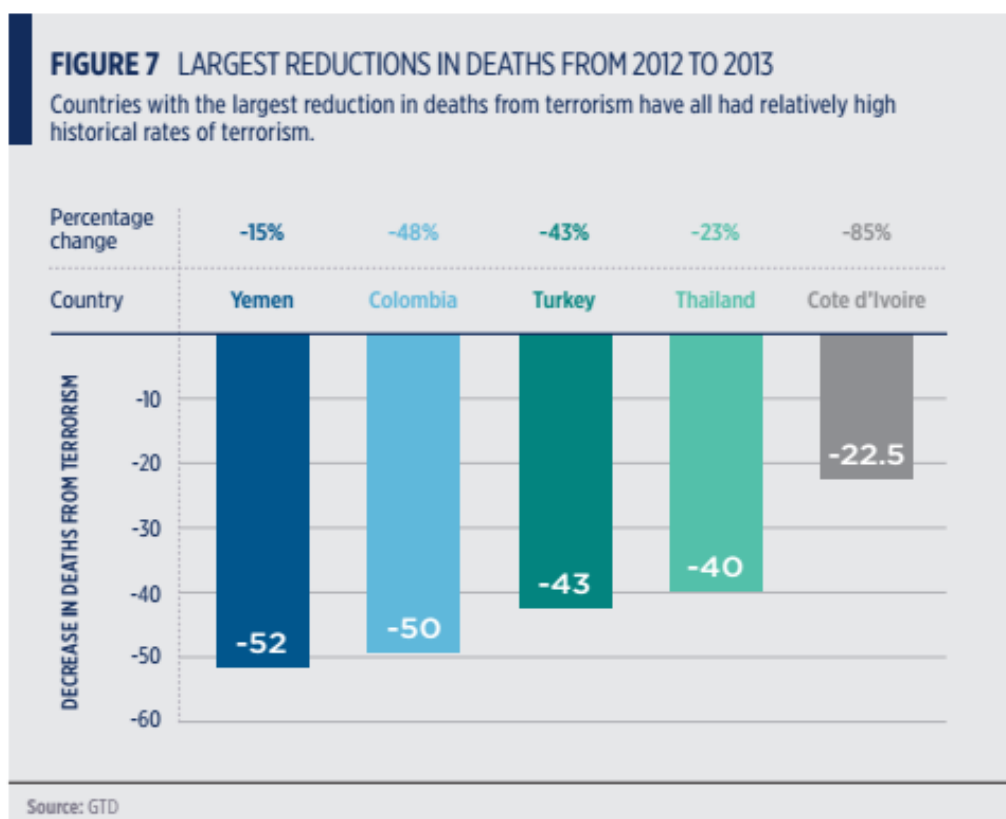
Prema podacima prikazanim u Grafikonu 1., najmanji broj poginulih u terorističkim napadima bio je 2003. godine, nakon čega konstantno raste. U 2007. godini broj izgubljenih života značajno raste, i to najviše u zemljama Irak, Afganistan, Pakistan, Nigerija i Sirija, nakon čega se broj žrtava smanjuje, da bi taj isti broj u 2013. godini porastao na 14 000 života, u navedenim zemljama. Broj poginulih u terorističkim napadima znatno je manji u ostalim zemljama.

Grafikon 2. Zemlje s najvećim brojem žrtava terorističkog napada u 2013. godini

Izvor. START, 2014.

Prema podacima iz Grafikona 2., zemlja s najvećim brojem žrtava terorističkog napada jest Irak, i to 35,4%, odnosno nešto manje od 8 000 izgubljenih života. Zatim slijedi Pakistan, gdje je život izgubilo oko 17,3% ljudi, Nigerija sa 13,1%, Sirija 10,25%.

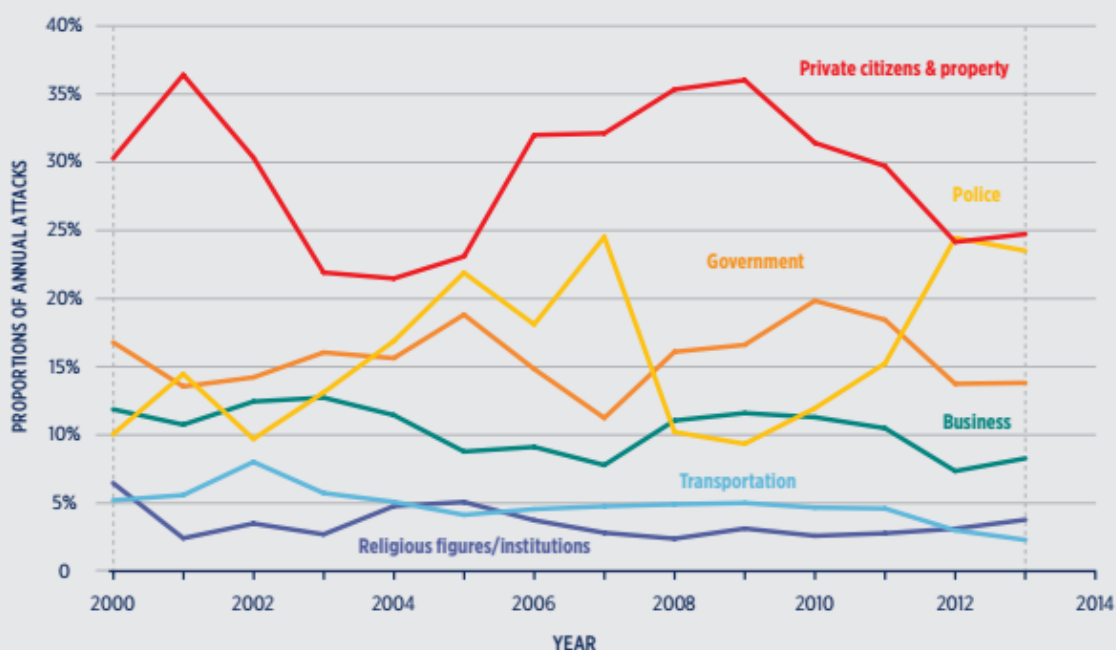
Grafikon 3. Zemlje s najvećim smanjenjem broja žrtava terorističkih napada

Izvor. START, 2014.

Kao što prikazuje Grafikon 3., najuspješnije zemlja u smanjenju broja izgubljenih života u terorističkim napadima jest Jemen, s čak 52%. Vrlo veliki postotak smanjenja žrtava terorističkih napada ima i Kolumbija (50%), nakon koje slijede Turska sa 43%, Tajland sa 40% te Obala Bjelokosti (22,5%). Iako navedene zemlje uspijevaju smanjiti broj žrtava, u njima se i dalje konstantno događaju novi teroristički napadi. Tako se u 2013. godini dogodilo više od 100 terorističkih napada u tim zemljama, koje se i dalje nastavljaju boriti s teroristima.

FIGURE 8 TARGETS OF TERRORISM, 2000-2013

The primary target of terrorism has historically been private property and citizens. However since 2009 there has been a substantial proportional upsurge in incidents targeting police.

Source: GTD

Grafikon 4. Meta terorističkih napada

Izvor: START, 2014.

Prema podacima iz Grafikona 4., može se zaključiti da je najveći broj terorističkih napada baziran na obične građane napadnutih zemalja. Taj broj bio je najveći tijekom 2001. godine, nakon čega brzo pada, da bi nakon 2005. godine opet počeo s rastom. Također, u konstantnom rastu je i broj terorističkih napada usmjerenih na policiju zemalja, zatim na gospodarstvo, transport te religiju.

U nastavku rada prikazat će se popis zemalja sastavljen prema stupnju rizika terorističkih napada.

RANK	COUNTRY	SCORE			
1	Iraq	10	29	Greece	4.73
2	Afghanistan	9.39	30	United States	4.71
3	Pakistan	9.37	31	Indonesia	4.67
4	Nigeria	8.58	32	Israel	4.66
5	Syria	8.12	32	Mexico	4.66
6	India	7.86	34	Bahrain	4.41
7	Somalia	7.41	35	Myanmar	4.24
8	Yemen	7.31	36	Mozambique	4.01
9	Philippines	7.29	36	Sri Lanka	4.01
10	Thailand	7.19	38	Rwanda	4
11	Russia	6.76	39	Burundi	3.97
12	Kenya	6.58	40	Cote d'Ivoire	3.76
13	Egypt	6.5	41	Tanzania	3.71
14	Lebanon	6.4	42	Ethiopia	3.7
15	Libya	6.25	43	Paraguay	3.63
16	Colombia	6.24	44	Norway	3.57
17	Turkey	5.98	45	Senegal	3.55
18	Democratic Republic of the Congo	5.9	46	Tunisia	3.29
19	Sudan	5.77	47	Ireland	3.09
20	South Sudan	5.6	48	Malaysia	3.04
21	Algeria	5.52	48	South Africa	3.04
22	Mali	5.29	50	Peru	2.96
23	Bangladesh	5.25	51	Ukraine	2.95
24	Nepal	5.23	52	Uganda	2.93
25	China	5.21	53	Belarus	2.85
26	Central African Republic	5.19	54	Kosovo	2.73
27	United Kingdom	5.17	55	Saudi Arabia	2.71
28	Iran	4.9	56	France	2.67
85	Czech Republic	0.81	113	Iceland	0.08
86	Bosnia and Herzegovina	0.76	113	Laos	0.08
87	Burkina Faso	0.7	113	Liberia	0.08
87	Montenegro	0.7	116	Hungary	0.07
89	Netherlands	0.58	117	Azerbaijan	0.06
89	Serbia	0.58	118	Chad	0.05
91	Mauritania	0.56	119	Kuwait	0.04
92	Venezuela	0.54	119	Panama	0.04
93	Belgium	0.53	121	Equatorial Guinea	0.01
94	Dominican Republic	0.47	121	Japan	0.01
95	Angola	0.41	121	Lesotho	0.01
95	Australia	0.41	124	Benin	0
97	Guinea-Bissau	0.35	124	Botswana	0
98	Cambodia	0.31	124	Costa Rica	0
98	Taiwan	0.31	124	Cuba	0
100	United Arab Emirates	0.29	124	Djibouti	0
101	Moldova	0.28	124	El Salvador	0
102	Armenia	0.27	124	Finland	0
103	Austria	0.24	124	Gabon	0
103	Bolivia	0.24	124	Gambia	0
105	Croatia	0.23	124	Ghana	0
105	Portugal	0.23	124	Guyana	0
107	Albania	0.19	124	Haiti	0
107	Denmark	0.19	124	Jamaica	0
109	Bhutan	0.16	124	Latvia	0
109	Estonia	0.16	124	Lithuania	0
111	Uzbekistan	0.14	124	Malawi	0
112	Kyrgyzstan	0.1	124	Mauritius	0
57	Guatemala	2.61	124	Mongolia	0
58	Chile	2.59	124	Namibia	0
58	Niger	2.59	124	New Zealand	0
60	Bulgaria	2.58	124	Nicaragua	0
60	Georgia	2.58	124	North Korea	0
62	Italy	2.55	124	Oman	0
63	Eritrea	2.45	124	Papua New Guinea	0
64	Honduras	2.38	124	Poland	0
65	Kazakhstan	2.37	124	Qatar	0
66	Cyprus	2.3	124	Romania	0
67	Morocco	2.11	124	Sierra Leone	0
68	Tajikistan	1.99	124	Singapore	0
69	Spain	1.84	124	Slovakia	0
70	Jordan	1.76	124	Slovenia	0
71	Argentina	1.73	124	South Korea	0
72	Brazil	1.72	124	Swaziland	0
73	Republic of the Congo	1.59	124	Timor-Leste	0
74	Trinidad and Tobago	1.54	124	Togo	0
75	Cameroon	1.45	124	Turkmenistan	0
75	Macedonia (FYR)	1.45	124	Uruguay	0
77	Switzerland	1.34	124	Vietnam	0
78	Madagascar	1.26	124	Zambia	0

Slika 5. Popis zemalja prema stupnju rizika terorističkih napada

Izvor: START – 2014.

Nadalje, analizirat će se i financijski izvještaji u razdoblju od 2012. – 2014. godine (uključujući i 2009. godinu) sljedećih zračnih luka:

- Dubrovnik
- Rijeka
- Split
- Zadar
- Turkish Airlines

Tablica 1. Osnovni podaci financijskih izvještaja zračnih luka

Zračna luka Rijeka	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA	155.500.000	149.082.569	152.589.886	158.105.000
DUGOROČNE OBVEZE	200.000	74.789	16.179	2.648.000
KRA TKOROČNE OBVEZE	1.900.000	6.583.857	6.674.395	5.273.000
VLASTITI KAPITAL	142.000.000	131.962.254	130.848.139	132.000.000
UKUPNI PRIHODI	11.800.000	13.519.812	16.292.149	15.231.000
UKUPNI RASHODI	16.000.000	16.363.794	17.406.264	14.079
DOBIT/GUBITAK	- 4.200.000	- 2.843.982	- 1.114.115	15.216.921
Zračna luka Zadar	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA	123.100.000	138.738.274	146.209.231	149.457.000
DUGOROČNE OBVEZE	30.100.000	30.051.433	30.051.433	30.051.000
KRA TKOROČNE OBVEZE	2.100.000	3.772.891	2.532.830	2.094.000
VLASTITI KAPITAL	90.800.000	103.773.484	111.549.893	115.000.000
UKUPNI PRIHODI	29.200.000	43.485.082	54.485.265	52.783
UKUPNI RASHODI	27.500.000	36.112.059	46.314.439	49.158
DOBIT/GUBITAK	1.200.000	7.047.063	7.776.299	3.625.000
Zračna luka Split	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA	421.500.000	566.702.261	581.001.528	627.798.000
DUGOROČNE OBVEZE	19.900.000	27.436.202	4.989.703	-
KRA TKOROČNE OBVEZE	13.000.000	56.710.032	45.695.056	18.463.000
VLASTITI KAPITAL	371.300.000	482.255.387	528.316.769	591.303
UKUPNI PRIHODI	169.600.000	203.938.537	216.262.780	245.534.000
UKUPNI RASHODI	143.600.000	157.443.069	168.848.432	181.216.000
DOBIT/GUBITAK	20.000.000	45.697.086	47.414.348	63.134.000
Zračna luka Dubrovnik	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA	593.600.000	716.694.270	731.941.127	768.554.000
DUGOROČNE OBVEZE	61.200.000	102.452.856	87.748.032	72.018.000

KRA TKOROČNE OBVEZE	31.200.000	33.128.331	31.296.447	40.945.000
VLASTITI KAPITAL	498.900.000	570.713.222	604.566.189	645.991.000
UKUPNI PRIHODI	158.900.000	225.674.385	219.330.241	235.633.000
UKUPNI RASHODI	138.900.000	200.017.891	184.338.822	192.599.000
DOBIT/GUBITAK	16.000.000	25.440.244	33.852.967	42.450.000
Turkish Airlines	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA	192.587.360	421.430.572	570.641.754	716.142.670
DUGOROČNE OBVEZE	437.932.463	101.340.891	149.466.089	191.087.821
KRA TKOROČNE OBVEZE	713.987.023	198.655.683	264.750.834	319.384.768
VLASTITI KAPITAL	196.584.440	269.601.518	310.041.745	310.041.745
UKUPNI PRIHODI	426.854.187	684.133.662	780.076.020	976.221.937
UKUPNI RASHODI	301.247.676	424.481.102	626.693.555	567.492.660
DOBIT/GUBITAK	125.606.511	259.652.560	153.382.465	408.729.277

Izvor: izrada autora

Prema podacima prikazanim u Tablici 1., zračna luka Rijeka posluje s gubitkom sve do 2014. godine, kada ostvaruje značajnu dobit od 15.216.921,00 kn. Zračna luka Zadar svoju najveću dobit ostvaruje u 2013. godini te iznosi 7.776.299,00 kn. Zračna luka Split ima konstantno povećanje dobiti kroz promatrano razdoblje. U 2014. godini ima najveću dobit koja iznosi 63.134.000,00 kn. Dubrovačka zračna luka svoju najveću dobit također ostvaruje u 2014. godini te iznosi 42.450.000,00 kn, dok Turkish Airlines u istoj godini ostvaruje mnogo veću dobit u odnosu na navedene zračne luke i ona iznosi 408.729.277,00 kn.

Da bi se detaljnije analizirali financijski izvještaji navedenih zračnih luka, u nastavku rada prikazat će se izračunati verižni indeksi kao i njihove stope promjene.

Tablica 2. Verižni indeksi

Zračna luka Rijeka	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		96	102	104
DUGOROČNE OBVEZE		37	22	16.367
KRA TKOROČNE OBVEZE		347	101	79
VLASTITI KAPITAL		93	99	101
UKUPNI PRIHODI		115	121	93
UKUPNI RASHODI		102	106	0
DOBIT/GUBITAK		68	39	1.366
Zračna luka Zadar	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		113	105	102
DUGOROČNE OBVEZE		100	100	100
KRA TKOROČNE OBVEZE		180	67	83
VLASTITI KAPITAL		114	107	103
UKUPNI PRIHODI		149	125	0
UKUPNI RASHODI		131	128	0
DOBIT/GUBITAK		587	110	47
Zračna luka Split	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		134	103	108
DUGOROČNE OBVEZE		138	18	-
KRA TKOROČNE OBVEZE		436	81	40
VLASTITI KAPITAL		130	110	0
UKUPNI PRIHODI		120	106	114
UKUPNI RASHODI		110	107	107
DOBIT/GUBITAK		228	104	133
Zračna luka Dubrovnik	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		121	102	105
DUGOROČNE OBVEZE		167	86	82
KRA TKOROČNE OBVEZE		106	94	131
VLASTITI KAPITAL		114	106	107
UKUPNI PRIHODI		142	97	107
UKUPNI RASHODI		144	92	104
DOBIT/GUBITAK		159	133	125
Turkish Airlines	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		219	135	125
DUGOROČNE OBVEZE		23	147	128
KRA TKOROČNE OBVEZE		28	133	121
VLASTITI KAPITAL		137	115	100

UKUPNI PRIHODI		160	114	125
UKUPNI RASHODI		141	148	91
DOBIT/GUBITAK		207	59	266

Izvor: izrada autora

Tablica 3. Stopa promjene verižnih indeksa

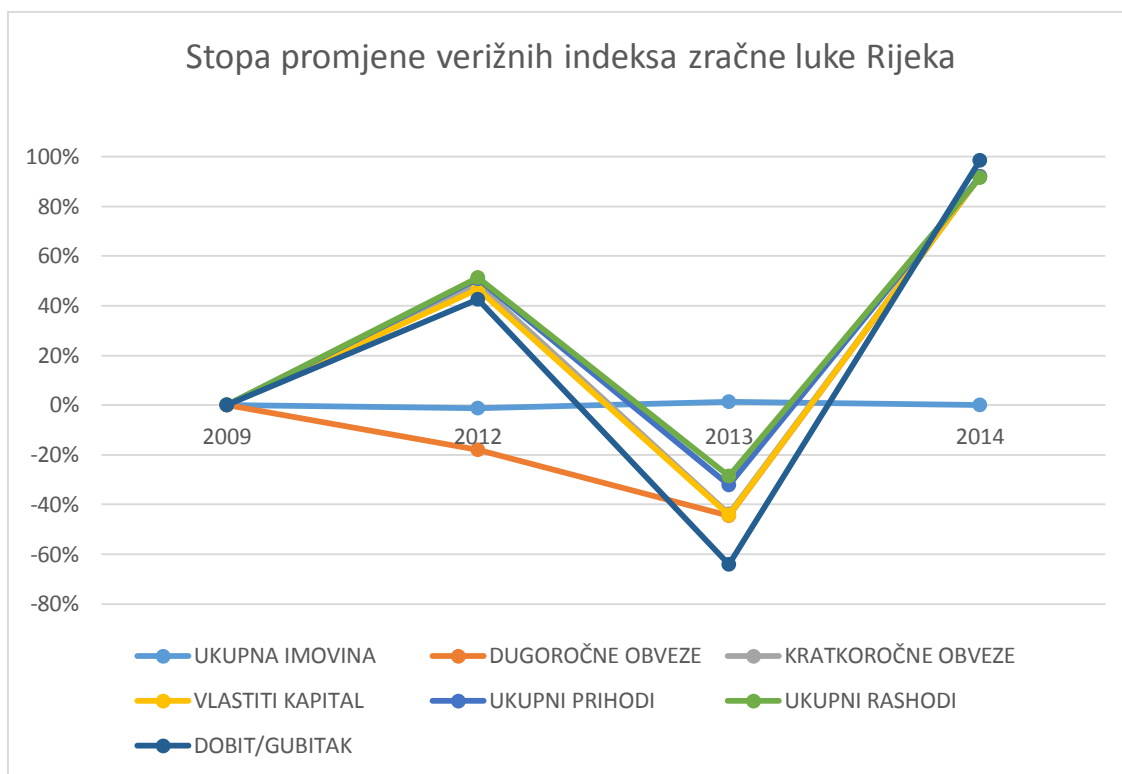
Zračna luka Rijeka	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		- 4	2	4
DUGOROČNE OBVEZE		- 63	- 78	16.267
KRATKOROČNE OBVEZE		247	1	- 21
VLASTITI KAPITAL		- 7	- 1	1
UKUPNI PRIHODI		15	21	- 7
UKUPNI RASHODI		2	6	- 100
DOBIT/GUBITAK		- 32	- 61	1.266
Zračna luka Zadar	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		13	5	2
DUGOROČNE OBVEZE		- 0	-	- 0
KRATKOROČNE OBVEZE		80	- 33	- 17
VLASTITI KAPITAL		14	7	3
UKUPNI PRIHODI		49	25	- 100
UKUPNI RASHODI		31	28	- 100
DOBIT/GUBITAK		487	10	- 53
Zračna luka Split	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		34	3	8
DUGOROČNE OBVEZE		38	- 82	- 100
KRATKOROČNE OBVEZE		336	- 19	- 60
VLASTITI KAPITAL		30	10	- 100
UKUPNI PRIHODI		20	6	14
UKUPNI RASHODI		10	7	7
DOBIT/GUBITAK		128	4	33
Zračna luka Dubrovnik	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		21	2	5
DUGOROČNE OBVEZE		67	- 14	- 18
KRATKOROČNE OBVEZE		6	- 6	31

VLASTITI KAPITAL		14	6	7
UKUPNI PRIHODI		42	- 3	7
UKUPNI RASHODI		44	- 8	4
DOBIT/GUBITAK		59	33	25
TurkishAirlines	Godina			
	2009	2012	2013	2014
UKUPNA IMOVINA		119	35	25
DUGOROČNE OBVEZE		- 77	47	28
KRA TKOROČNE OBVEZE		- 72	33	21
VLASTITI KAPITAL		37	15	-
UKUPNI PRIHODI		60	14	25
UKUPNI RASHODI		41	48	- 9
DOBIT/GUBITAK		107	- 41	166

Izvor: izrada autora

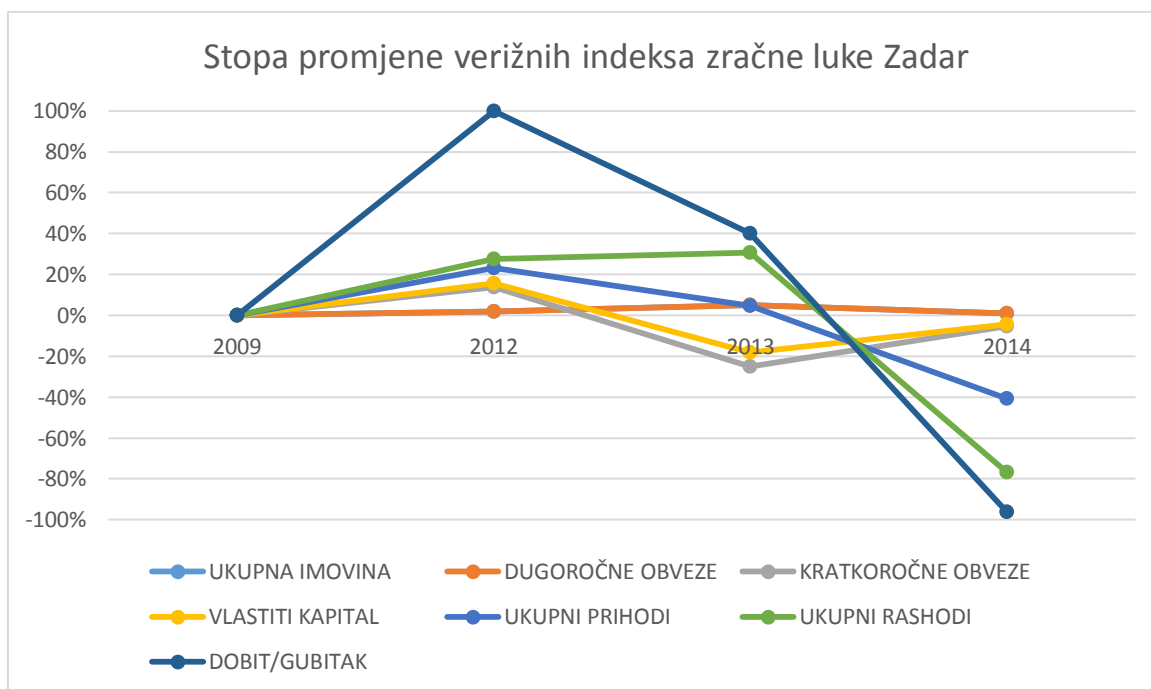
Prema podacima prikazanim u Tablici 3., najveća razlika u odnosu na prethodno razdoblje kod zračne luke Rijeka javlja se kod stavke dobiti u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. Kratkoročne obveze se konstantno smanjuju, te su u 2014. godini smanjene za 21% u odnosu na 2013. godinu. Zračna luka Zadar u 2014. godini ostvaruje 53% dobiti manje u odnosu na prethodnu 2013. godinu. Također, smanjene su i kratkoročne obveze, koje su u 2014. godini smanjene za 17% u odnosu na prethodnu godinu. Zračna luka Split u 2014. godini ostvaruje 33% veću dobit u odnosu na prethodnu 2013. godinu. Dugoročne obveze u 2013. godini smanjene su za 14% u odnosu na prethodnu 2012. godinu. Dubrovačka zračna luka u 2013. godini ostvaruje 33% veću dobit u odnosu na prethodnu 2012. godinu, da bi u 2014. godini ostvarila dobit veću za 25% u odnosu na 2013. godinu. TurkishAirlines ostvaruje dobit u 2013. godini manju za 41% u odnosu na prethodno razdoblje. U 2014. godini ta dobit se povećava za 166% u odnosu na prethodnu 2013. godinu.

Navedena objašnjenja prikazat će se grafički u nastavku rada.

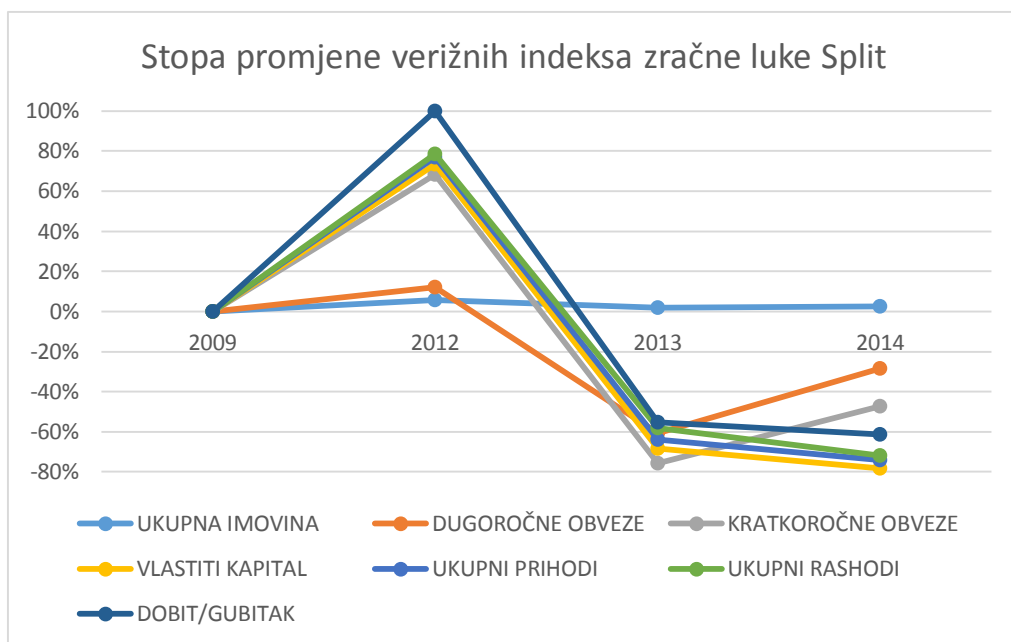
Grafikon 5. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka

Izvor: izrada autora

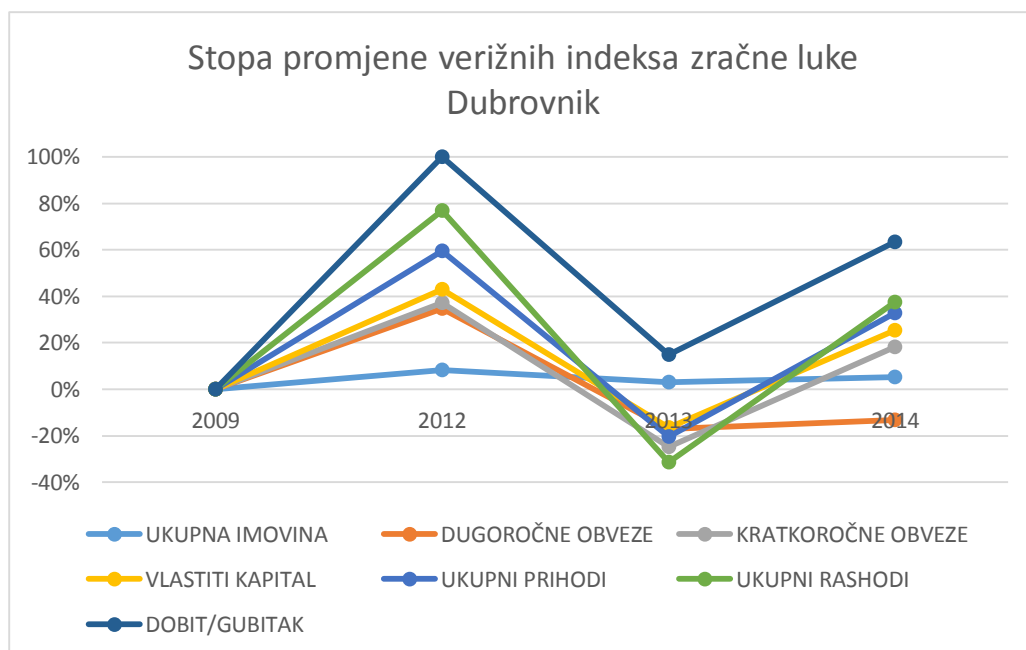
Grafikon 6. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka

Izvor: izrada autora

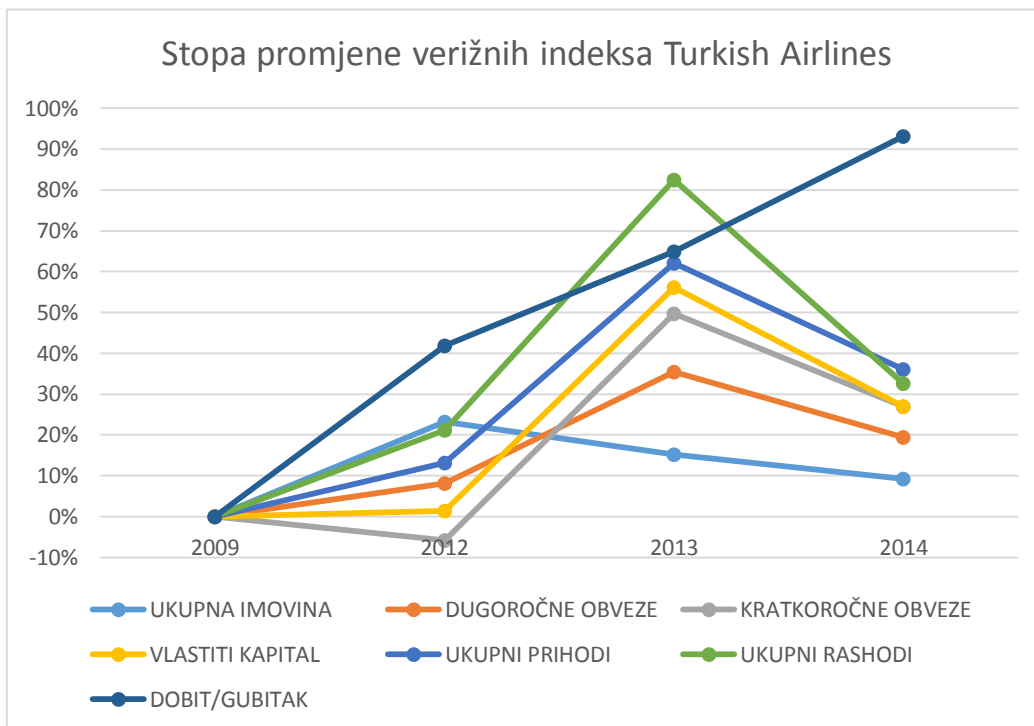
Grafikon 7. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka

Izvor: izrada autora

Grafikon 8. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka

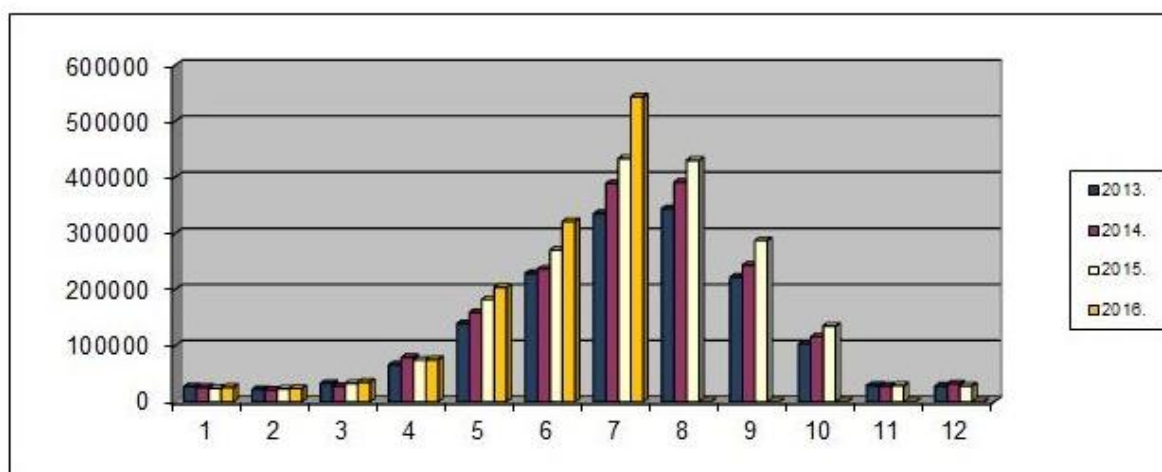
Izvor: izrada autora

Grafikon 9. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka

Izvor: izrada autora

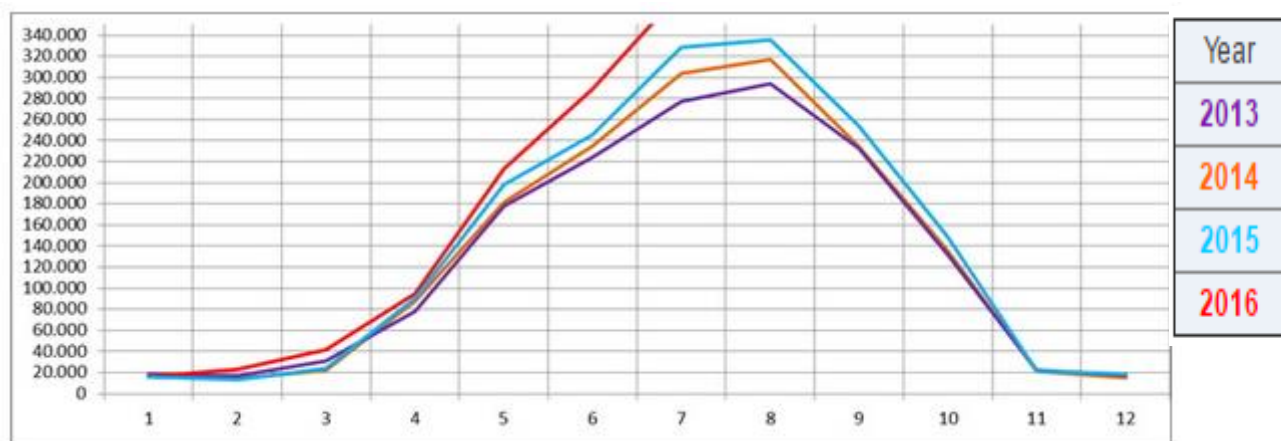
Nakon provedene analize osnovnih stavki financijskih izvještaja, u nastavku rada analizirat će se i broj kretanja putnika u pojedinim zračnim lukama. Navedeni podaci biti će prikazani grafikonom.

Grafikon 10. Ukupni broj putnika u razdoblju od 2013. – 2016. – mjesečno (zračna luka Split)

Izvor: http://www.split-airport.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=160&Itemid=115&lang=hr; pristupljeno 3.9.2016.]

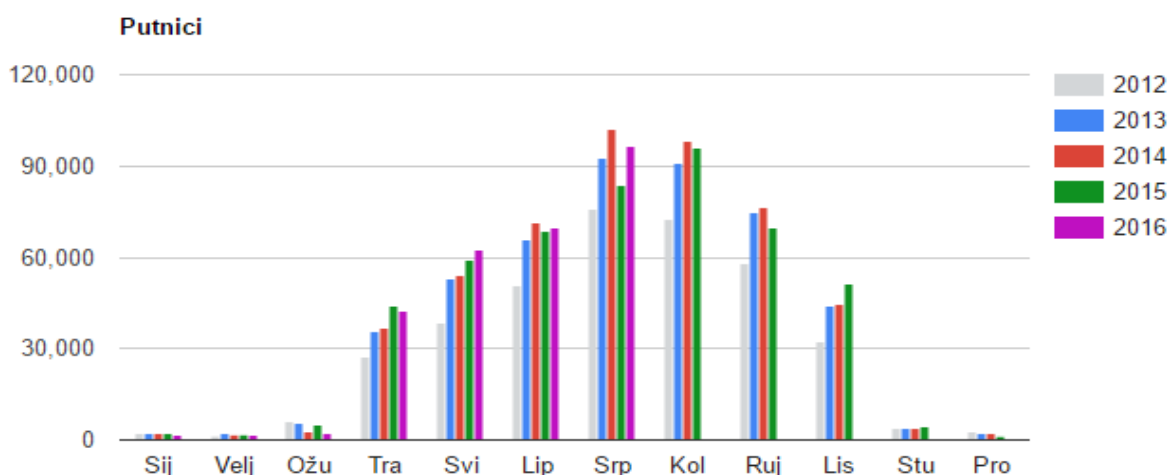
Kao što prikazuje Grafikon 10., najveći broj putnika putuje u sedmom i osmom mjesecu. Najviše putnika ima u ovoj godini, tj. 2016. godini, što znači da broj putnika konstantno raste. U tim mjesecima zračna luka Split imala je najmanji broj putnika u 2013. godini.

Grafikon 11. Ukupni broj putnika u razdoblju od 2013. – 2016. – mjesečno (zračna luka Dubrovnik)

Izvor: <http://www.airport-dubrovnik.hr/index.php/hr/2014-10-27-10-40-47/statistika>; pristupljeno [3.9.2016.]

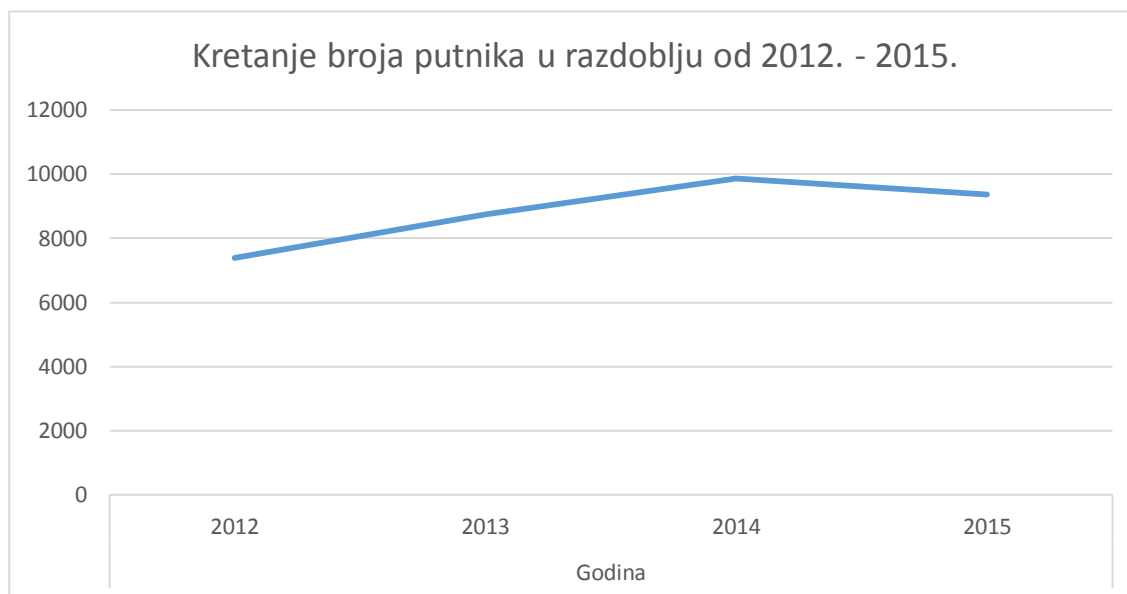
Grafikon 11. prikazuje kretanje broja putnika u Dubrovačkoj zračnoj luci, gdje se najveći broj kretanja putnika ostvaruje u 2015. godini (2016. godina ima bolje rezultate), dok je najmanji broj putnika bio u 2013. godini. Zračna luka Dubrovnik, kao i zračna luka Split, svoje najbolje rezultate ostvaruje u sedmom i osmom mjesecu poslovanja.

Grafikon 12. Ukupni broj putnika u razdoblju od 2012. – 2016. – mjesečno (zračna luka Zadar)

Izvor: <http://www.zadar-airport.hr/statistika-prometa>; pristupljeno [3.9.2016.]

U zračnoj luci Zadar najveći promet putnika (ne uključujući 2016. godinu) ostvaruje se 2014. godini, nakon koje broj putnika lagano opada. Zračna luka Zadar svoje najbolje rezultate ostvaruje u sedmom i osmom mjesecu poslovanja.

Grafikon 13. Kretanje broja putnika u razdoblju od 2012. – 2015. (Turkish Airlines)

Izvor: izrada autora

Što se tiče Turkish Airlines, prema Grafikonu 13. kretanje broja putnika je u konstantnom porastu do 2014. godine, nakon čega slijedi lagani pad.

5. ZAKLJUČAK

U ovom završnom radu obrađena je tema utjecaja terorizma na turizam u Hrvatskoj i Mediteranu. Sigurnost se može definirati kao odsustvo straha kod žitelja pojedine države, regija i sl., od napada neke druge države ili regije, dok se pod pojmom terorizma podrazumijeva namjerno i planirano izazivanje straha kod drugih da bi se postigli određeni ciljevi države koja napada. Bitno je naglasiti da su teroristički napadi najčešće političke naravi, te da niti jedna zemlja na svijetu nije potpuno sigurna.

Vrlo značajan utjecaj terorizam ima na turizam, odnosno na zemlje koje su bogate turističkim destinacijama. Cilj terorizma jest narušavanje mira i sigurnosti te zemlje te na taj način postići svoj određeni cilj. Države s bogatom turističkom ponudom dužne su osigurati, odnosno poduzimati sve one aktivnosti koje će povećati sigurnost od mogućih prijetnji i opasnosti, što je ujedno i jedna od osnovnih čimbenika prema kojima se vode turisti. Dakle, osim bogate turističke ponude, turistu je potrebno pružiti sigurnost, odnosno nesmetano ispunjavanje želja, potreba i interesa u turističkoj zemlji u koju je došao.

U praktičnom dijelu rada prikazane su različite tablice i analize djelovanja terorističkih napada diljem svijeta. Najugroženije države svijeta su Irak, Pakistan, Afganistan, Sirija te Nigerija u kojima se dešava preko 60% svih terorističkih napada. Na popisu zemalja prema stupnju rizika terorističkih zemalja Republika Hrvatska se nalazi na 105. mjestu, što znači da kao država nije potpuno sigurna. Iako je stupanj rizika za teroristički napad nizak, Republika Hrvatska treba formirati i planirati sustav nacionalne sigurnosti koji će pružiti sigurnost svih žitelja u zemlji, te sigurnost svega materijalnog i prirodnog.

Što se tiče Mediteranskih zemalja, navest će se Egipat i Turska. Navedene zemlje imaju mnogo veći stupanj rizika terorističkih napada od Republike Hrvatske, te se na popisu zemalja prema stupnju rizika terorističkih napada nalaze na 13. (Egipat), odnosno na 17. mjestu (Turska). Bitno je napomenuti da je Turska uvelike smanjila broj žrtava terorističkih napada. Tako je u 2013. godini taj broj smanjen za više od 40% u odnosu na 2012. godinu.

Analizirajući financijska izvješća zračnih luka u Republici Hrvatskoj, može se zaključiti da dobit zračnih luka kontinuirano raste, osim zračne luke Zadar koja je u 2014. godini ostvarila

dobit manju za 53% u odnosu na prethodnu 2013. godinu, no smatra se da navedeni pad nije uzrokovan utjecajem terorističkih napada. Prema prikazanim financijskim izvještajima može se zaključiti da turizam u Republici Hrvatskoj ima rastući trend te da ne postoji negativan utjecaj terorizma na turizma u Hrvatskoj.

Osim financijskih izvještaja, analizirana su i kretanja broja putnika u navedenim zračnim lukama. Prema provedenoj analizi, u zračnim lukama Split, Dubrovnik i Rijeka, broj putnika konstantno raste, te je svake godine taj broj sve veći. Najveći broj putnika zračne luke ostvaruju u sedmom i osmom mjesecu u godini, kada je najveća turistička sezona. U zračnoj luci Zadar najveći broj putnika ostvario se u 2014. godini, nakon čega dolazi do manjeg pada. Također, slična situacija je i kod Turkish Airlines gdje broj putnika lagano opada nakon 2014. godine.

Promatrajući rezultate provedene analize u zračnim lukama u Republici Hrvatskoj može se zaključiti da još uvijek nema negativnog utjecaja na turizam te da turizam svake godine sve više raste, ako i broj putnika u zračnim lukama. No, u Mediteranskim zemljama utjecaj terorizma dolazi do izražaja, što potvrđuje i analiza provedena na primjeru Turkish Airlines, gdje se nakon 2014. godine broj kretanja putnika počeo smanjivati i traje sve do danas.

Potreba za sigurnosti je neupitna, te je zadatak svake države formirati takvu politiku koja će pružiti sigurnost i otkloniti sve moguće prijetnje i opasnosti koje dolaze izvan nje, ali i unutar nje, te nastojati učiniti zemlju što sigurnijom za normalna život svakog čovjeka.

POPIS LITERATURE

1. Čunec, O. i ostali(2001.): Hrvatska u 21. stoljeću, Zagreb
2. Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija Sveučilišni preddiplomski studij "Poslovna ekonomija u turizmu i hotelijerstvu" Nositelj kolegija: Prof. dr. sc. Suzana Marković Akademska godina: 2012./13. Kolegij: STATISTIKA
<http://fmtu.lumens5plus.com/sites/fmtu.lumens5plus.com/files/110-6fc4ed7097f2f890d17d1454468cf1dc.pdf>; pristupljeno [2.9.2016.]
3. Grizold, A. (1998.): Međunarodna sigurnost, Zagreb
4. Harmon, C.Ch.(2002.): Terorizam danas, Golden marketing, Zagreb
5. <http://www.airport-dubrovnik.hr/index.php/hr/2014-10-27-10-40-47/statistika>; pristupljeno [3.9.2016.]
6. <http://www.os-popovaca.skole.hr/web/8bd/terorizam/documents/26.html>; pristupljeno [2.9.2016.]
7. http://www.split-airport.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=160&Itemid=115&lang=hr; pristupljeno 3.9.2016.]
8. <http://www.zadar-airport.hr/statistika-prometa>; pristupljeno [3.9.2016.]
9. Javorović, B.(1997.): Terorizam, Policija i sigurnost, br. 1 – 2, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske
10. Kegli, C.V., Vitkof, R.J.(2004.): Svetska politika, trend i transformacija, Centar za studije Jugoistočne Evrope, Fakultet političkih nauka, Diplomatska akademija Ministarstva spoljnih poslova SiCG, Beograd
11. Rozga, A.(2009.): Statistika za ekonomiste, V. Izdanje, Ekonomski fakultet Split, Split
12. Rozga, A., Grčić, B.(2007.): Poslovna statistika, Ekonomski fakultet Split, Split
13. START – National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism
14. Turek, F.(1999.): Globalizacija i globalna sigurnost, Interland, Varaždin
15. Vukadinović, R.(1998.):Međunarodni politički odnosi, Zagreb
16. Vukasović, B.(2009.): Nacionalna sigurnost i terorizam, Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Oružane snage republike Hrvatske, Hrvatsko vojno učilište Petar Zrinski, Zagreb

POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

Slika 1. Vrste sigurnosti.....	8
Slika 2. Struktura globalne sigurnosti.....	10
Slika 3. Temeljni elementi sustava nacionalne sigurnosti suvremen države.....	15
Slika 4. Upravljanje sustavom nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske.....	16
Slika 5. Popis zemalja prema stupnju rizika terorističkih napada.....	29
Tablica 1. Osnovni podaci financijskih izvještaja zračnih luka.....	30
Tablica 2. Verižni indeksi.....	32
Tablica 3. Stopa promjene verižnih indeksa.....	33
Grafikon 1. Broj poginulih u terorističkim napadima.....	25
Grafikon 2. Zemlje s najvećim brojem žrtava terorističkog napada u 2013. godini...26	
Grafikon 3. Zemlje s najvećim smanjenjem broja žrtava terorističkih napada.....	27
Grafikon 4. Meta terorističkih napada.....	28
Grafikon 5. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka.....	35
Grafikon 6. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka.....	35
Grafikon 7. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka.....	36
Grafikon 8. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka.....	36
Grafikon 9. Stopa promjene verižnih indeksa zračne luke Rijeka.....	37
Grafikon 10. Ukupni broj putnika u razdoblju od 2013. – 2016. – mjesečno (zračna luka Split).....	37
Grafikon 11. Ukupni broj putnika u razdoblju od 2013. – 2016. – mjesečno (zračna luka Dubrovnik).....	38
Grafikon 12. Ukupni broj putnika u razdoblju od 2012. – 2016. – mjesečno (zračna luka Zadar).....	38
Grafikon 13. Kretanje broja putnika u razdoblju od 2012. – 2015. (Turkish Airlines).....	39

SAŽETAK

Ovaj završni rad odnosi se na utjecaj terorizma na turizam u Republici Hrvatskoj i Mediteranu, u kojem su analizirani teroristički napadi u svijetu te je provedena i analiza financijskih izvještaja zračnih luka u Hrvatskoj i Turskoj. Prema provedenoj analizi može se zaključiti da je Republika Hrvatska relativno sigurna zemlja, te da ne postoji negativan utjecaj terorizma na turizam u zemlji. Navedeno potvrđuju i podaci o broju kretanja putnika u zračnim lukama u kojima se taj broj konstantno povećava. Analizirajući broj kretanja putnika u Turkish Airlines, te saznanjem da je Turska znatno smanjila broj žrtava terorističkih napada u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu (više od 40%), može se zaključiti da se broj putnika smanjuje nakon 2014. godine, što je rezultat negativnog utjecaja terorističkih napada u tim zemljama.

Ključne riječi: sigurnost, terorizam, teroristički napadi.

SUMMARY

This thesis is concerned with the influence of terrorism in the Republic of Croatia and the Mediterranean, and the analysis of terrorist attacks in the world as well as the analysis of financial reports of airports in Croatia and Turkey. Based on the analysis we could conclude that the Republic of Croatia is a relatively safe country, and there is no negative influence of terrorism on tourism in the country. This conclusion is based on the data on the raising number of passengers in airports. By analysing the number of passengers in "Turkish Airlines", and the information about the decreasing number of victims of terrorist attacks in 2013. when compared to 2012. (more than 40%), we can conclude that the number of passengers is getting smaller after 2014., which is the result of negative influence of terrorist attacks in those countries.

Key words: safety, terrorism, terrorist attacks.